ESBJERG
JERNSTØBERI & MASKINFABRIK

JENSEN & OLSEN A/S

1868 ★ 8. NOVEMBER ★ 1943

ESBJERG
JERNSTØBERI & MASKINFABRIK

JENSEN & OLSEN A/S

ESBJERG
JERNSTØBERI & MASKINFABRIK

JENSEN & OLSEN A/S

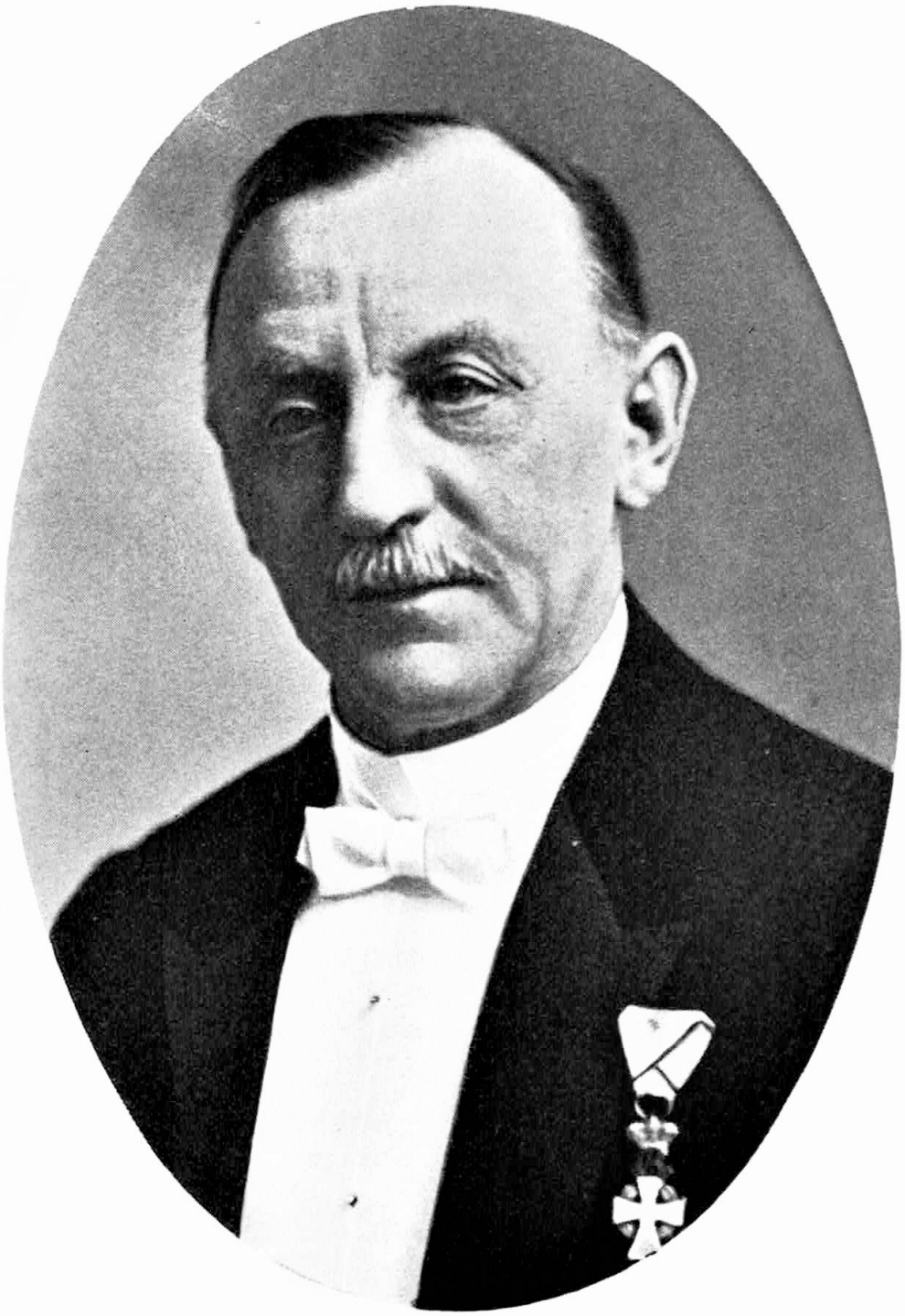
Tidsrummet 1868–1939
udarbejdet af Leif E. Jensen

1868 ★ 8. NOVEMBER ★ 1943

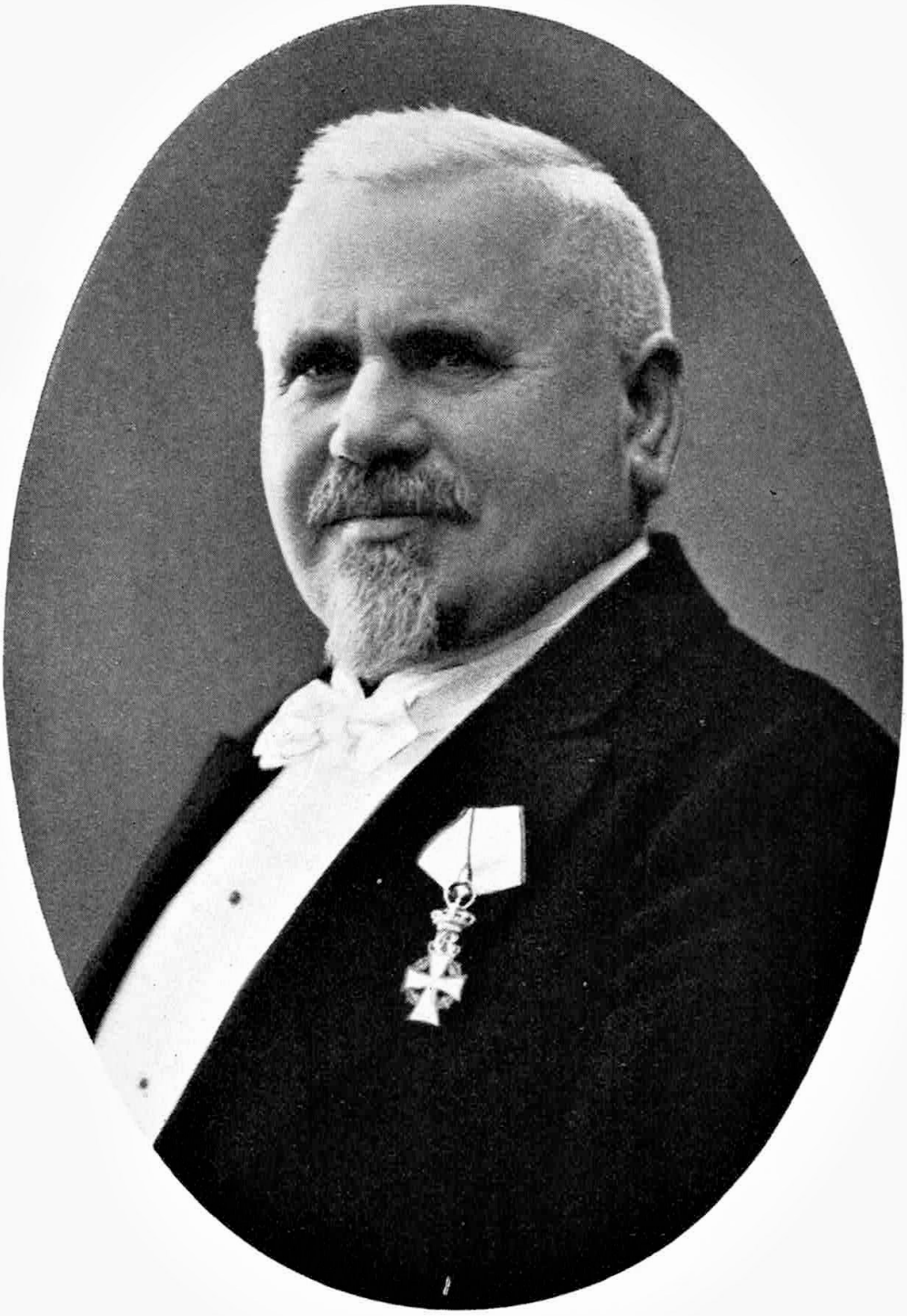
Smedemester Frants Møller.

Fabrikant N. J. Poulsen.

Fabrikant, Ing. Lehde B. Jensen.

Fabrikant, Ing. Holger Olsen.

Det er ganske enestaaende, at en By i sin Midte endnu har den allerførste Erhvervsvirksomhed, hvorom selve Byen efterhaanden voksede op, men det er Tilfældet i Esbjerg. Denne Virksomheds Tilblivelse staar i egentligste Forstand i Forbindelse med Byens, da det første Hus, som byggedes i Esbjerg, var den nu forsvundne Smedie, hvorom Fabrikken og Byen er vokset op.

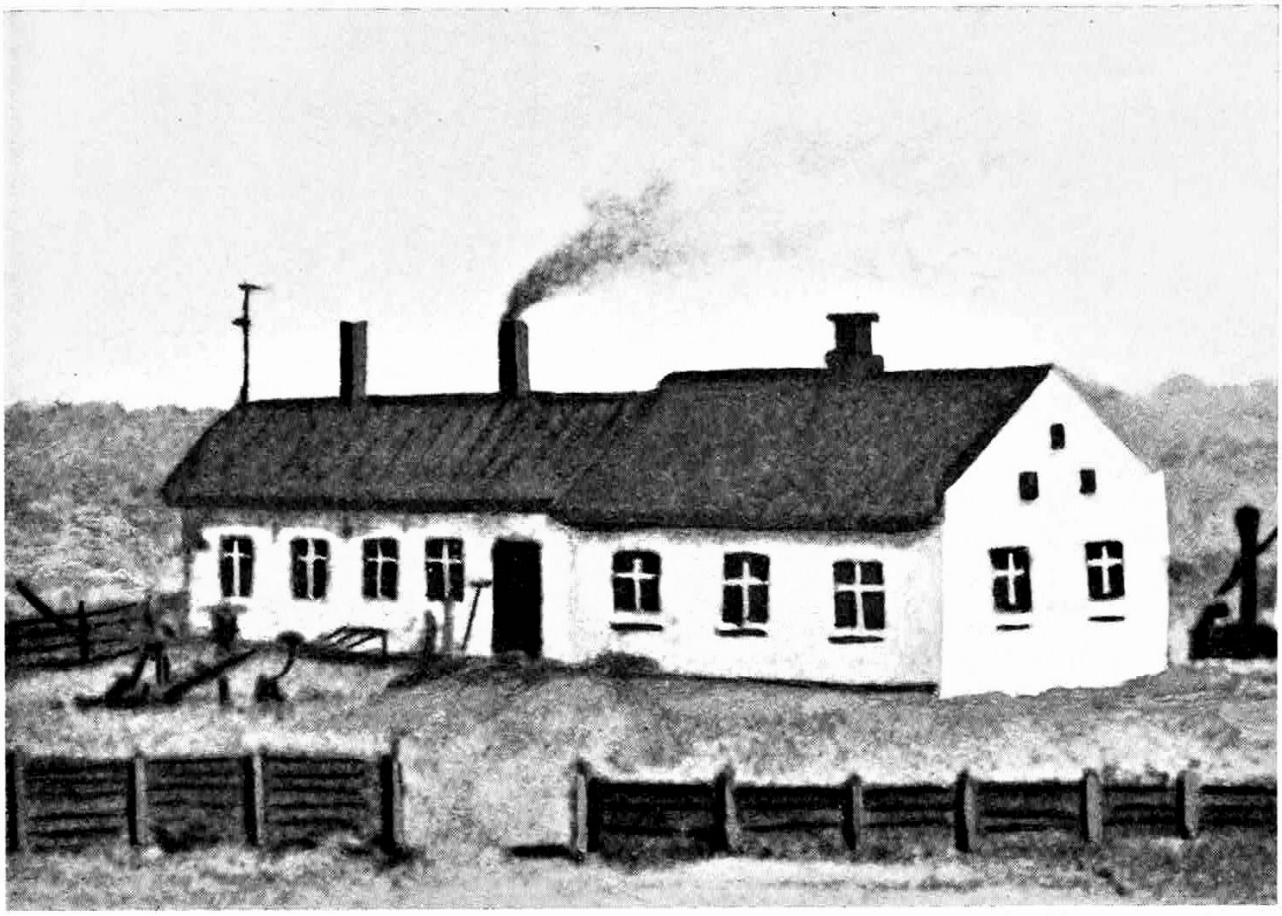
★

Smedemester Frantz Lund Møller kom i 1868 hertil sammen med sin Familie for at søge Lykken og købe Jord i Nærheden af det af Staten indtagne Havneterritorium og derpaa bygge et Smedeværksted. Esbjerg var kun en Hedeflade, men hvor Havnegade nu ligger, var der trukket en Plovfure, og Arealet Syd for denne var Statens, hvorpaa Havnens Terræn skulde ligge.

Møller var kommet fra Baneanlæggene paa Jyllands Østkyst, hvor han havde tjent sig nogle Penge som „flyvende Smed", og saa snart Rigsdagen havde vedtaget Havneanlægget ved Esbjerg, satte han Kursen herhen udfra det Ræsonnement: „Hvor der bygges en Havn, maa der være Brug for en Smed."

Paa Hedelodden ved Havnegade, mellem nuværende Smede- og Kronprinsensgade, laa en rød Ko i sine Betragtninger. Ved Frantz Møllers Tilsynekomst rejste den sig, hvilket foranledigede Møller til at udbryde: „Her skal Smedien staa."

Af Gaardmand P. C. Christensen i Strandby købte han en Lod. Laust Tjellesen byggede en lille Smedie og Murer Frøkjær et lille Stuehus til ham, og den 8. November 1868 flyttede han ind med sin Familie som Esbjergs første Nybygger. Entreprenørerne for Havnen, som gerne vilde have en dygtig Smed i Nærheden, kørte hans Værktøj og Bohave til Esbjerg.

Frantz Møllers Smedie.

Det var et godt Varsel, at den ny By saa at sige blev grundlagt af Smedemester Frantz Møller og Hustru, disse to hæderlige og hjælpsomme Mennesker, thi de havde den Sejghed og det Humør, som her skulde til, og dertil var de meget dygtige. Fra tidlig Morgen til sildig Aften lød nu Hammerens Slag paa Ambolten, ledsaget af Møllers smukke Sangstemme, medens Fru Møller trak Blæsebælgen til Essen.

Smedemester Frantz Møller blev ogsaa snart en meget afholdt Mand i det lille Samfund, og det gik jævnt fremad for ham, til han i 1876 gik i Kompagni med N. J. Poulsen om det første Jernstøberi, — den første industrielle Virksomhed i Esbjerg, — og han døde som en velstaaende Mand i Februar 1883, efter at Poulsen i Efteraaret 1882 havde overtaget Støberiet.

★

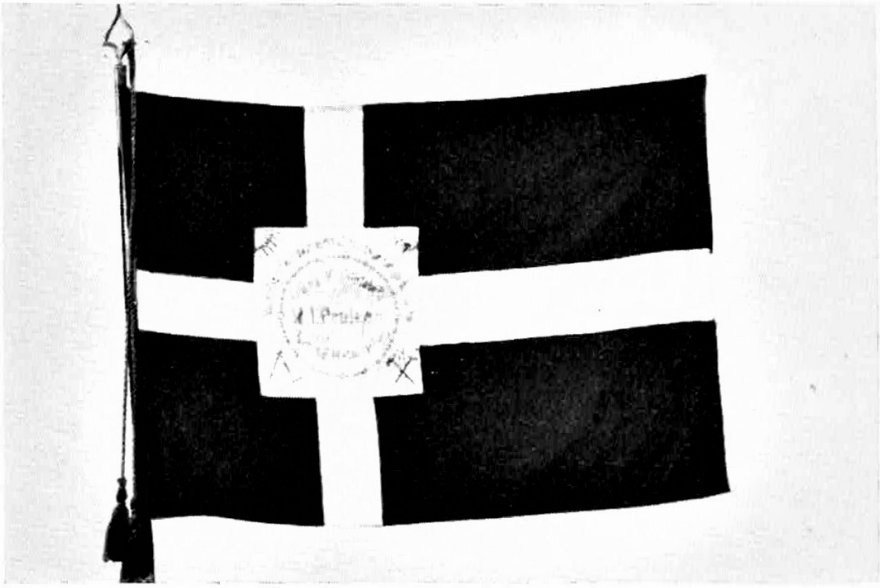
Fabrikken omkring 1880.

Fabrikant Niels Jørgen Poulsen, født paa Samsø den 13. Oktober 1853, gik i Kompagni med Frantz Møller den 16. Marts 1876, og dermed begyndte straks en Udvidelse af Smedien til ogsaa at omfatte Maskinfabrik og Jernstøberi.

Udvidelsen blev bygget i Forlængelse af Frantz Møllers Smedie — den lange Bygning, der nu ligger ud til Smedegade. — I den øverste Ende mod Smedien blev Maskinværkstedet indrettet og i den nederste Støberiet. Firmaet kom til at hedde: „ESBJERG JERNSTØBERI & MASKINFABRIK" ved Møller & Poulsen. I 1882 blev Kedelhuset — midt i Fabrikken — opført, og derefter fulgte Privatboligen — nu Kontorlokalerne: Kronprinsensgade 1 —, hvori der i de første Aar foruden Privatbolig for Fabrikant Poulsen, Værkfører Christoffersen, Modelsnedkermester Hans Berendsen ogsaa var Købmandsbutik. Kedelsmedien, Kontorlokaler og Lager-

bygningen — den længste Bygning ud mod Havnegade — blev udført som den sidste Udvidelse af Fabrikant Poulsen.

Der kom nu god Gang i Fabrikken, som begyndte at bygge Dampkedler, Vindmotorer og havde alle Reparationsarbejderne paa Havnen og Baadene. Straks efter at Frantz Møller var fratraadt i 1882, blev den første Værkfører ansat — senere Fabrikant og Brandinspektør Ludvig Christof-

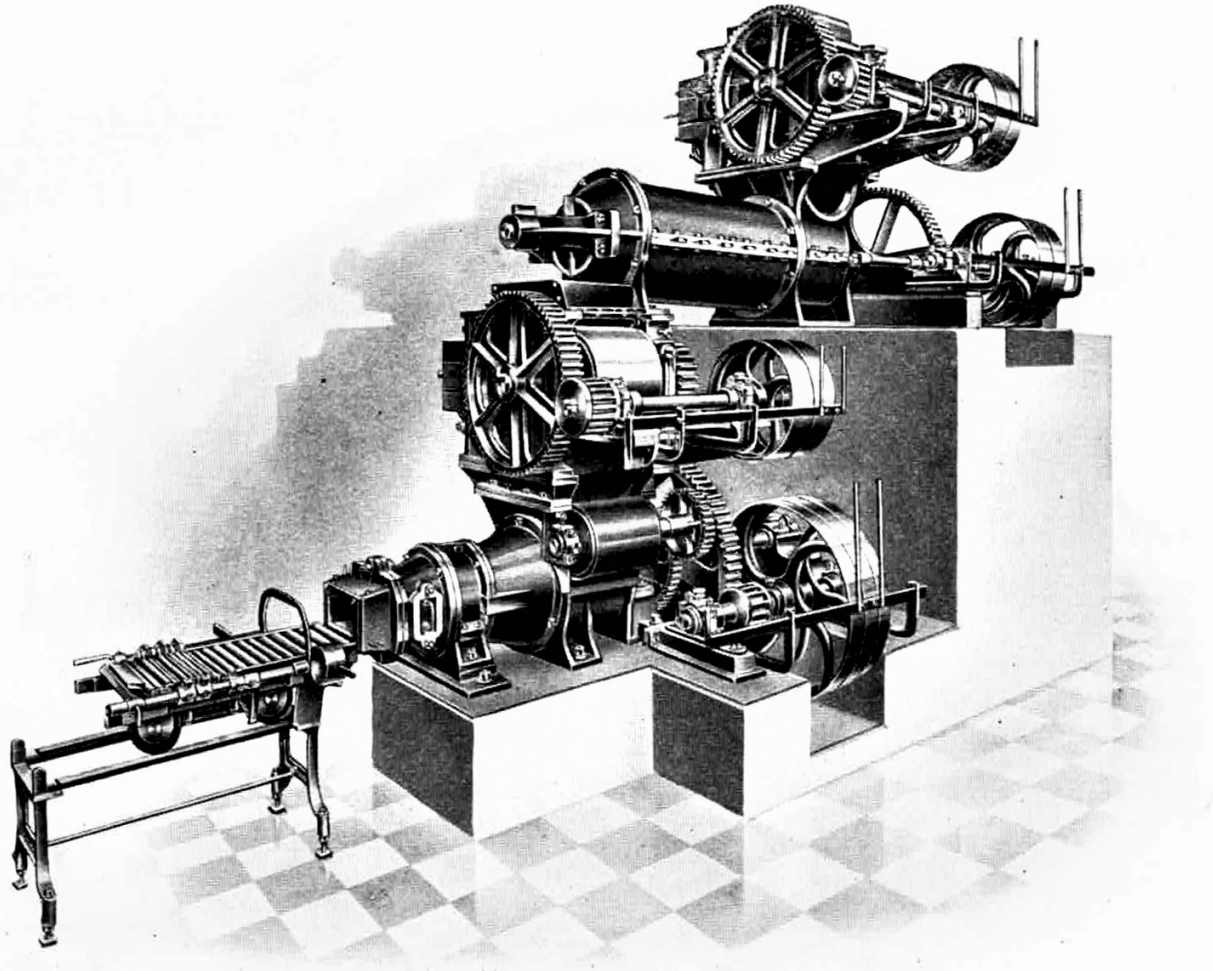
Fabriksfane (Esbjerg Museum).

fersen, Fa. Christoffersen & Larsen —, som tillige var Støbemester indtil 1896. Værkfører Christoffersen virkede ogsaa som Tekniskskolelærer, idet han i sit Hjem gav gratis Undervisning til Fabrikkens Lærlinge, indtil Teknisk Skole i 1888 blev oprettet. Blandt disse Lærlinge var bl. a. den senere Fabrikant Holger Olsen.

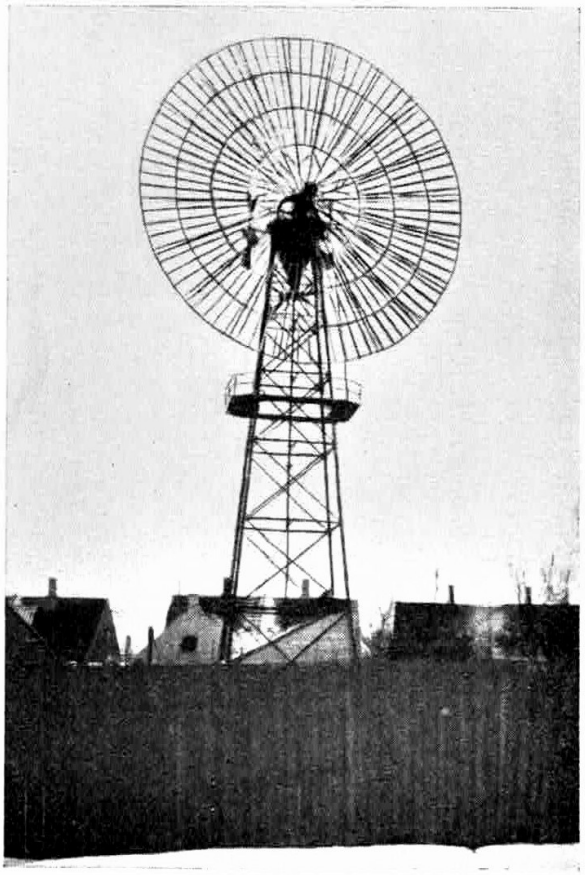
Paa Værkfører Christoffersens Initiativ blev der blandt Arbejderne indsamlet til en Fabriksfane, en Sjældenhed herhjemme. Ved Fabrikant Olsens Død blev den overgivet Esbjerg Museum, men staar til Fabrikkens Raadighed for Begravelser og Højtideligheder, saalænge den gamle Virksomhed eksisterer. Den første Fanebærer var Tømrer Smith, som efterfulgtes af Modelsnedker Hans Berendsen, den næste i Rækken er den nuværende Fanebærer, Chauffør Martin Berentzen.

Straks efter Fabrikant Poulsens Tiltrædelse i 1876 var der 18 Mand i Arbejde, i 1884 30 Mand og i 1896 60 Mand.

Fabrikant Poulsen deltog meget i det kommunale Arbejde, og var saaledes Medlem af Sogneraadet 1894—98, sidste Aar som Formand og derefter i det første Byraad efter Esbjerg var blevet Købstad. Han var med til at oprette Esbjerg Sparekasse og Esbjerg Handelsbank og var Bankraadets Formand, indtil Banken overgik til Københavns Handelsbank. 1899 blev Fabrikant Poulsen R. af Dbg.

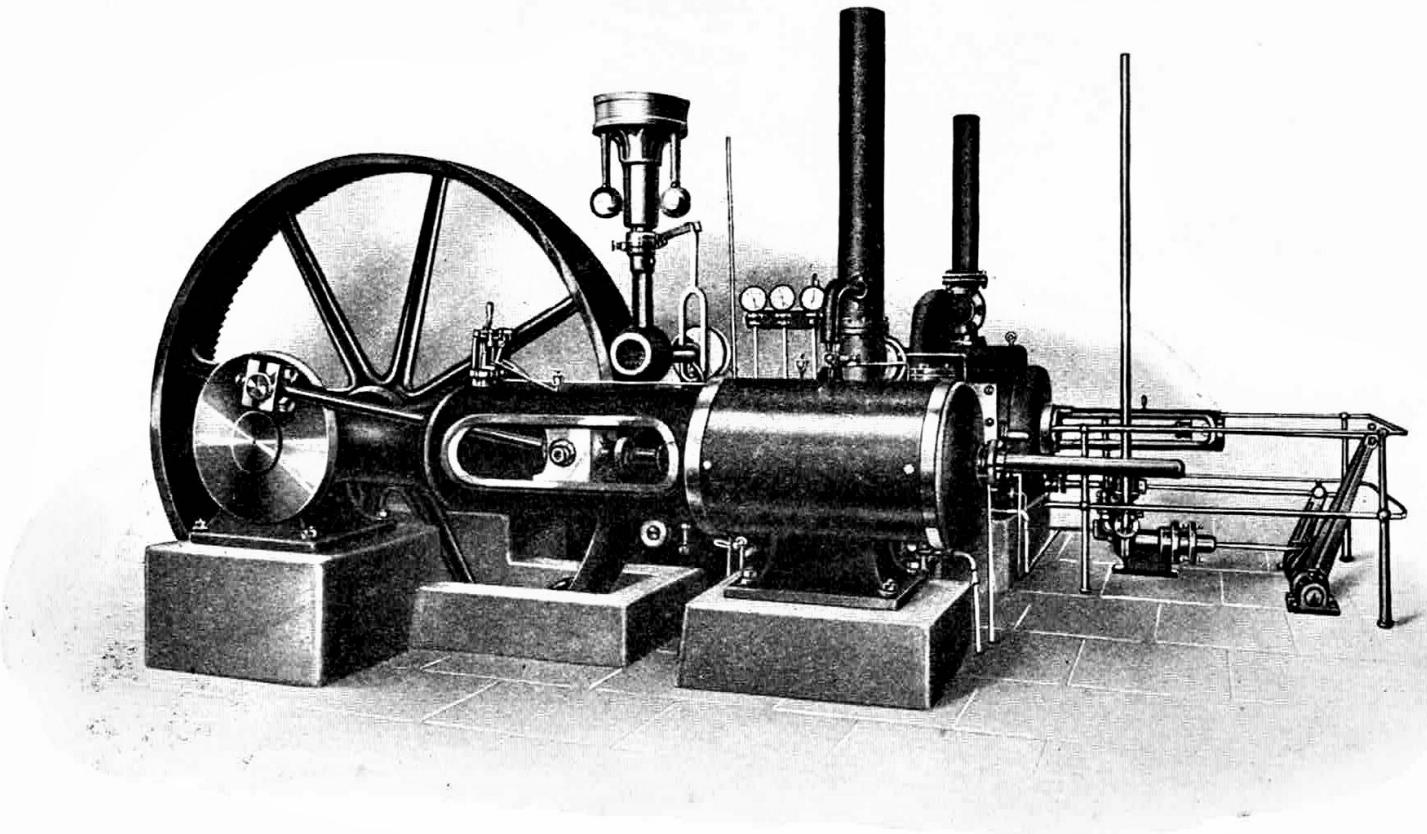
Teglværksmaskine, bygget 1896.

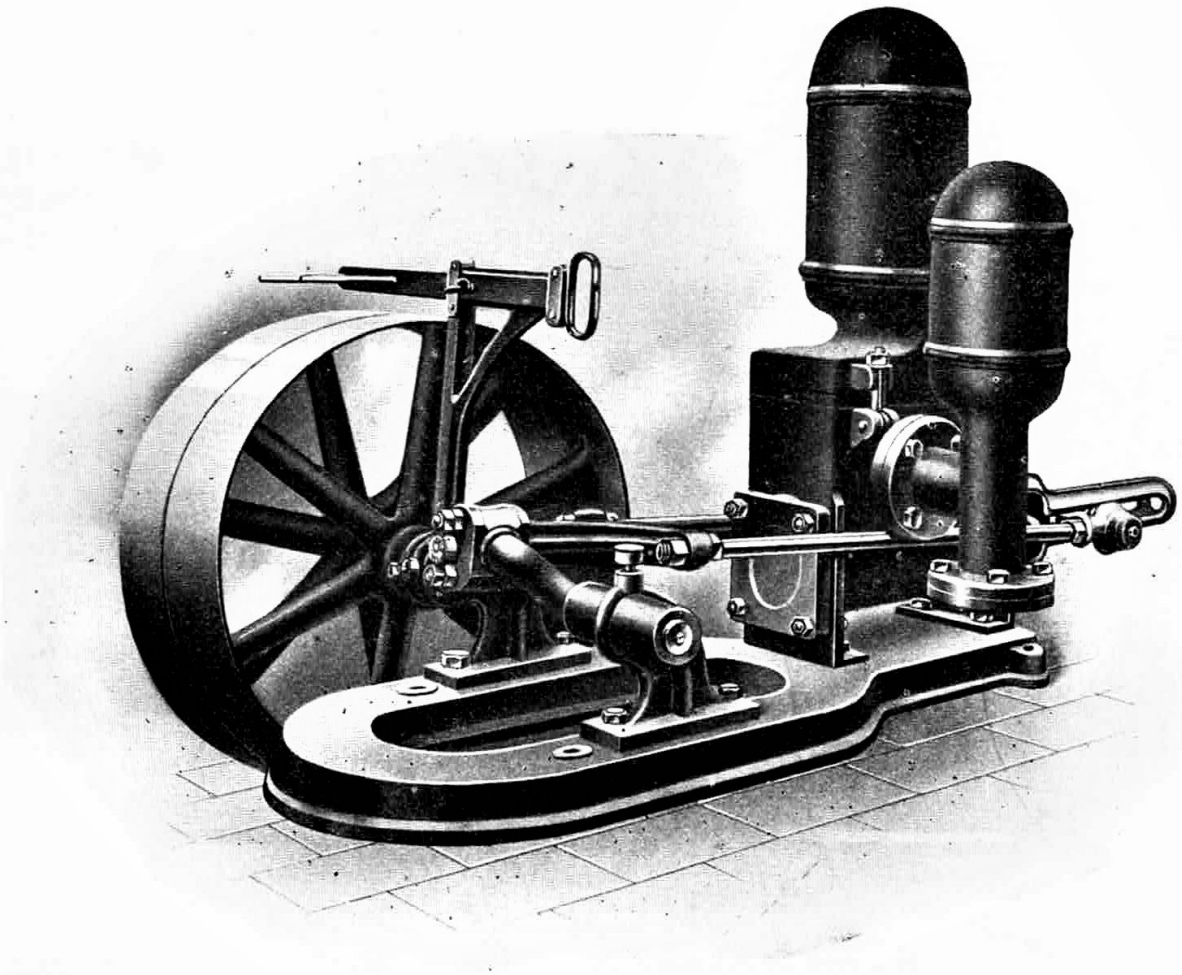
Vindmølle. 45 Fod Vingefang.

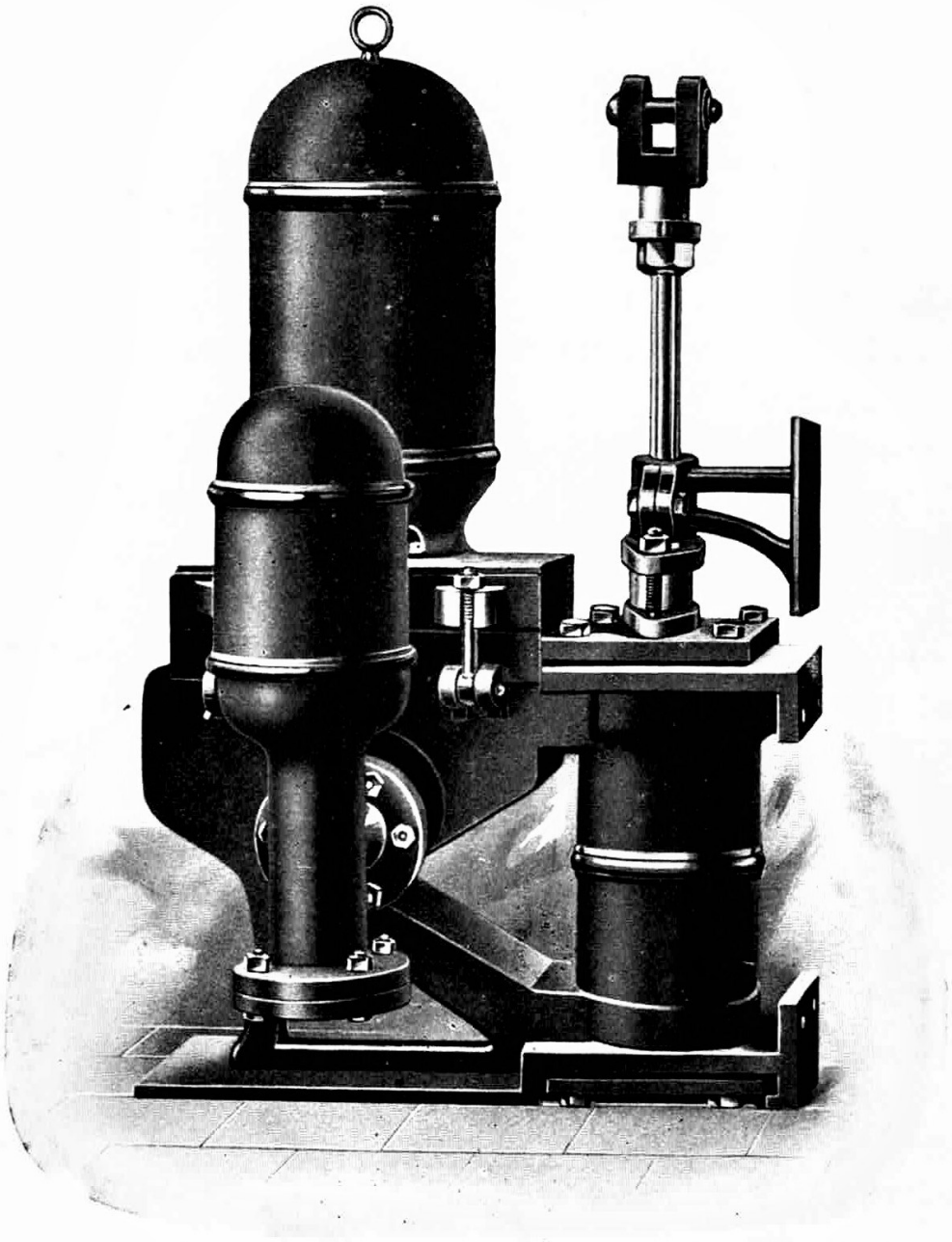
Vindmølle.

Høj- og Lavtryksdampmaskine med Kondensator, bygget 1896.

Dobbeltvirkende Suge- og Trykpumpe.
Fabrikationen paabegyndt omkring 1888.

Opretstaaende dobbeltvirkende Suge- og Trykpumpe.

Den 1. Januar 1896 overtog Maskiningeniørerne Lehde B. Jensen og Holger Olsen Fabrikken. Fabrikant N. J. Poulsen byggede sig en Villa ved Siden af Fabrikkens Grund i Havnegade 61 og begyndte et nyt Teglværk i Gammelby ved Esbjerg.

Maskinfabrikant Lehde B. Jensen, født paa Engholm ved Nørresundby den 31. Marts 1866 kom 1881, efter at have taget Afgangseksamen fra Hjørring Realskole, i Maskinlære hos Jochumsen, Nøddelund & Co., „Strømmen", Randers, hvor han var til 1885. Herefter arbejdede han som Svend og kom i 1886 til Esbjerg, hvor han traf Holger Olsen, og disse slog herefter Følge ud i Livet.

Maskinfabrikant Holger Olsen, født i Vejle den 15. April 1866 — som ældste Søn af Ølbrygger Olsen, Esbjerg Nybygger Nr. 2 — kom allerede til Esbjerg i Julen 1868, samme Aar som Frantz Møller. Sin Skoleuddannelse fik Olsen i Langvads private Skole og senere i Esbjergs første offentlige Skole. Derfra kom Holger Olsen i Lære hos Møller og Poulsen, hvor han arbejdede som Svend, da Lehde B. Jensen i 1886 kom til Esbjerg.

I 1887—88 aftjente disse to Mænd deres Værnepligt i København, rejste derefter sammen til Udlandet, hvor de begge begyndte at læse til Maskiningeniører paa Mittweida Technikum i Sachsen. Lehde B. Jensen var under dette Studium en Tur i Amerika, saaledes at Holger Olsen blev færdig ½ Aar før, nemlig i Foraaret 1895, og blev ansat som Værkfører hos Fa. Caroc & Leth, Aarhus. Efter Lehde B. Jensens Hjemkomst i Oktober 1895 købte de Fabrikken af Fabrikant Poulsen og overtog den som før nævnt den 1. Januar 1896.

*

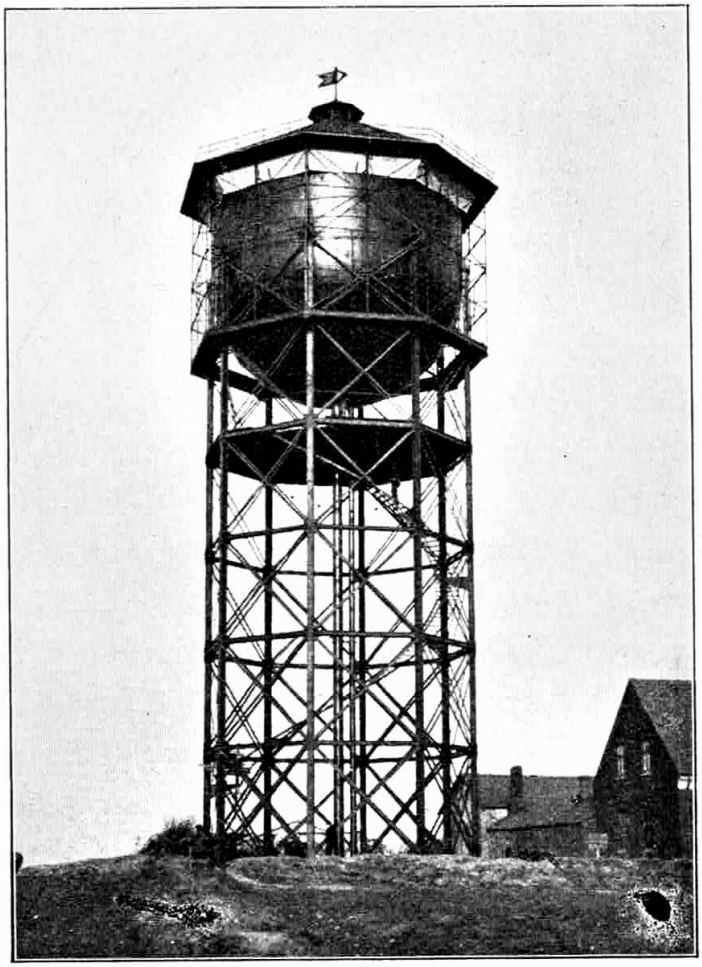
Ved Overtagelsen beskæftigedes, som før nævnt, ca. 60 Arbejdere, men Antallet steg efterhaanden, saaledes at der i 1902 var ca. 100 Mand, i 1907

ca. 150, hvilket Tal holdt sig op gennem Aarene til 1922. I 1897 byggedes et nyt, tidssvarende Støberi, som senere er blevet betydeligt udvidet. Eksempelvis kan nævnes, at Støbegodsproduktionen ved Overtagelsen 1896 aarligt var ca. 100 Tons færdigt Gods, i 1907 ca. 1500 Tons færdigt Gods. Ogsaa dette Tal holdt sig gennem Aarene til 1922. Støbegodsets Art og Vægt laa meget forskelligt fra ganske smaa Stykvægte og Godstykkelser samt kompliceret Kærnegods, helt op til 8—10 Tons Stykvægte.

I Slutningen af 90'erne var der, som man siger, god Gang i Industrien i Esbjerg. Der startedes flere Virksomheder, bl. a. 2 Margarinefabrikker, Esbjerg Bryghus, Tricotagefabrikken, Vandværket og Gasværket samt Valsemøllen, ligesom Teglværkerne udvidede. Til mange af disse Virksomheder har Fabrikken leveret Kraftanlæggene, Dampkedler og Maskiner, ligesom Fabrikken til Teglværkerne her og andre Steder i Landet leverede Teglværksmaskinerne. En Betingelse for at faa nogle af disse Arbejder her i Byen var gerne, at man skulde tegne Aktier i disse Virksomheder, hvilket man ikke altid var glad ved, og derfor undertiden blev haanet af Medborgerne, naar andre konkurrende udenbys Firmaer gladelig tog Aktier i de nye Virksomheder. Det var dog ikke alt nyt, som gik lige godt. Af store Leverancer paa samme Tid skal ogsaa nævnes Dampanlægget til D. S. B.s elektriske Lysanlæg i Esbjerg og i Frederikshavn samt til Københavns Kommunes Kloakpumpestation paa Kløvermarksvej. Jernbaneviadukten over Borgergade i Esbjerg, Maskinanlægget i Statsbanernes Lokomotivremise i Esbjerg og som det i sin Art mest interessante Arbejde: Esbjerg kommunale Vandtaarn opført Aaret 1904, Hj. af Nygaardsvej og Torvegade, en fritstaaende Jernkonstruktion efter Firmaets eget Projekt. Taarnets Totalhøjde er 39¼ m, Beholderens Diam. 11 m, Dybde 7,85 m, Rumindhold 600 Kubikmeter = 600 Tons Vand, hvortil kommer Materialets Egenvægt, ca. 100 Tons, saaledes at hver af de 8 fritstaaende Jernpiller bærer en Vægt af ca. 86 Tons.

Den første Udstilling, hvor Fabrikken havde Maskiner med, var paa Ribe Amts Udstilling i Varde 1897. Der blev udstillet dobbeltvirkende Californiapumper som blev tilkendt Sølvmedalje og Diplom. I Aarene herefter blev der fremstillet mange Pumper og en Tid blev der ogsaa eksporteret en Del.

De første Aar havde dog sine store Vanskeligheder for de to nye Indehavere, saaledes fratraadte Værkfører Christoffersen i April 1899 for sammen med nu afdøde Fabrikant Alex. Larsen at starte Maskinfabrik og Jernstøberi. Foruden at det betød Konkurrence, skete det netop, som den store Lockout begyndte. Lockouten sluttede først i September 1899.

I 1905 fik Fabrikken overdraget Fremstillingen af D. S. B.s Forbrug af Støbegods for 5 Aar, og heraf beholdt man Fremstillingen af Bremseklodser og Bremsesaaler, langt den bedste og væsentligste Del, i 16 Aar.

Dette betød en ny Udvidelse af det nye Støberi, som dog ikke gik saa let, idet Bygningsinspektøren forbød Bygningens Paabegyndelse. Følgende Telegram blev derfor sendt til daværende Justitsminister Alberti, den 10/5 1904 Kl. 4 Eftm.:

„Justitsministeren, København. — Fra Esbjerg Bygningskommission antager vi, Ministeriet for cirka 10 Dage siden har modtaget en Dispensations Ansøgning for Bygninger til vort Støberi. Da Sagens hurtige Fremme for os er af allerstørste Erhvervsbetydning, idet vi udover 5 Aar skal præstere en betydelig Leverance til De Danske Statsbaner, approberet af Ministeriet for offentlige Arbejder, tillader vi os at anmode Ministeren approbere Dispensationen hurtigst ske kan, da Bygningsinspektøren forbyder os Bygningens Opførelse, og hver Dag betyder Forviklinger for rettidig Levering, der sluttelig kan resultere i, at Arbejdet fratages os og dermed ødelægger vor Virksomhed efter de allerede trufne Dispositioner. — Jensen & Olsen. Maskinfabrik."

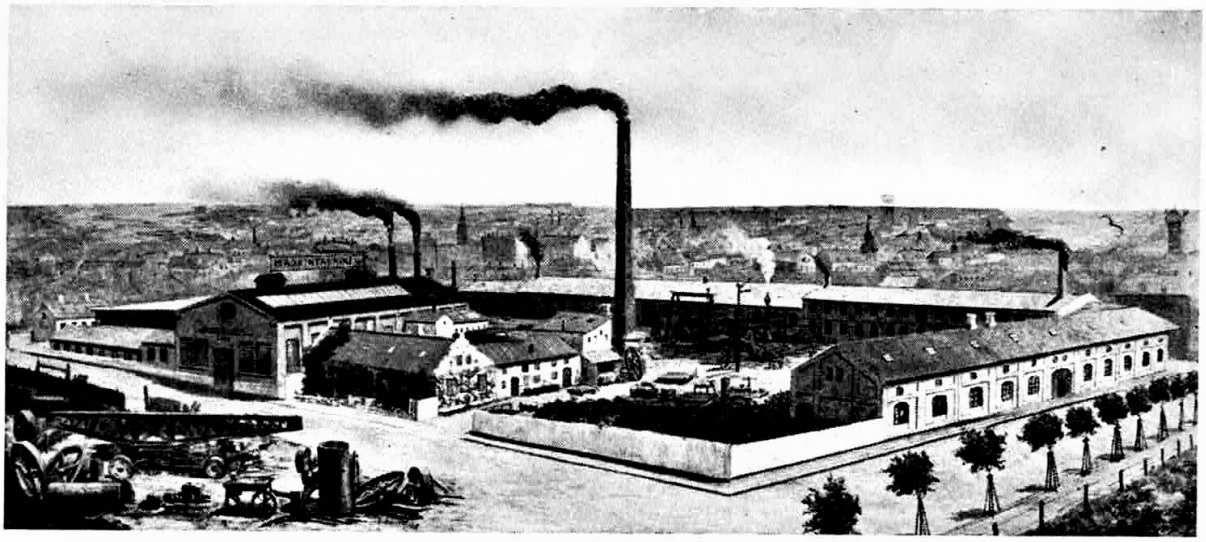
Svaret kom omgaaende — 11/5 1904 — Kl. 10 Fm.:

„Approberet. Politimesteren underrettet. — Alberti."

og de var derfor glade for Alberti.

Foruden anførte Arbejder gav Skibsfarten og Havnen meget at bestille, men dette uensartede Reparationsarbejde, som altid skulde gøres straks, bevirkede, at nyt Arbejde undertiden blev trængt til Side, hvilket altid gav Ubehageligheder og undertiden resulterede i Dagmulkter. Fabrikkens første Ordre, som indgik 14 Dage efter Overtagelsen, var en 100 HK Høj- og Lavtryksdampmaskine med Kondensation. Forsinket Levering betød en Dagmulkt paa Kr. 1800, hvilken prompte blev fradraget Betalingen. Desuden paabegyndte man ogsaa Fremstilling af Kølemaskiner med Ammoniakanlæg, ogsaa denne Fabrikation led under det stadige Reparationsarbejde, saa denne Fabrikation efter nogle Aars Forløb blev gemt til Side. Et interessant, men ikke noget større Arbejde, var Jernbanebroen ved Allingaabro. Vægten af Broen uden Skinner og Ballast var ca. 30 Tons. Det interessante ved dette Arbejde var, at Broerne udvekslede paa een Nat; det sidste Tog kørte over den gamle Bro Kl. 22, Forbindelsen med Spor blev afbrudt, den gamle Bro hævet af sit Leje, fjernet, den nye Bro sat paa Plads og tilpasset. Sporet blev igen forbundet, hvorefter Broen blev prøvebelastet, og det første Tog kørte over den nye Bro Kl. 7.

Paa Landsudstillingen i 1909 i Aarhus havde Fabrikken ogsaa en Udstilling af en Samling enkelt- og dobbeltvirkende Suge- og Trykpumper, hvorfor den fik tilkendt Anerkendelsesdiplom. Som Baggrund i Udstillingsstadet var ophængt et stort Maleri visende hele Fabrikken og i det ene Hjørne af Maleriet den første Smedie og i det andet Hjørne Thormærket.

Fabrikken 1909.

Maleriet, som er udført af afdøde Kunstmaler Jørgen Hansen, Esbjerg — populært kaldet „Den lille Maler", er ligesom Fabriksfanen skænket Esbjerg Museum. Man sagde iøvrigt, at det var Maleriet, som havde faaet Anerkendelsesdiplom og ikke Pumperne.

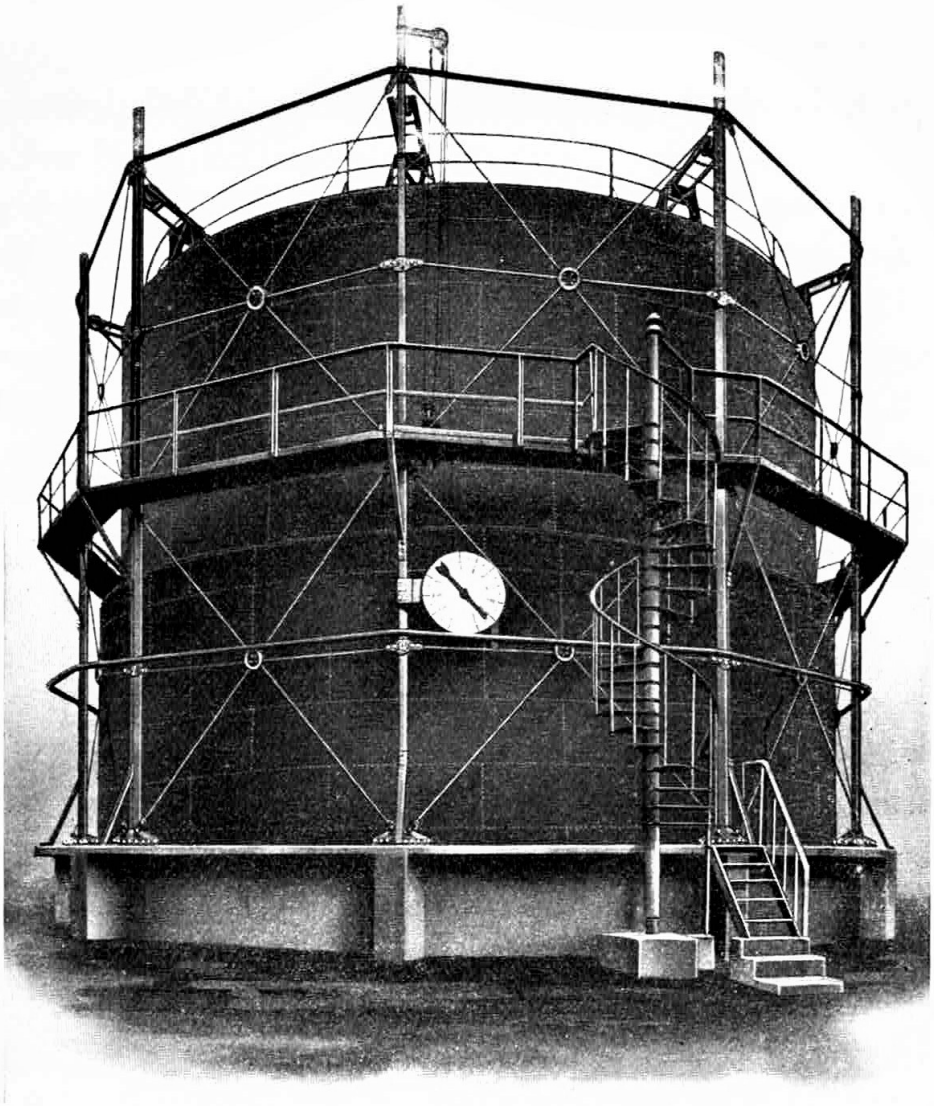
Under Verdenskrigen 1914—18 var der godt at bestille i Jernindustrien, alle Virksomheder var stærkt optaget, og nye startedes. Men som under denne Krig var der ogsaa dengang store Vanskeligheder. Raavarerne, man fik fra Udlandet, var meget dyre og sjældent af den Kvalitet, de blev udgivet for, men man var glad, naar man blot kunde faa noget. Raajern og gammelt Jern var det vanskeligt at faa nok af, hvorfor man købte gamle Kanoner paa Tøjhuset i København. Materialet var haardt som Flint, hverken til at bore i eller slaa i Stykker, saa det kostede megen Arbejdsløn at gøre det til chargebart Jern. Med Brændslet kneb det ogsaa, man var gaaet over til elektrisk Drivkraft, men efter at det blev vanskeligt at skaffe Olie til Elektricitetsværkerne, tog man de gamle Dampanlæg i Brug igen og brugte som Brændsel alt muligt, Kvas — Tørv — jyske Brunkul, men disse vilde nu slet ikke brænde. En Nat gik der Ild i noget Tovværk, som laa paa Loftet i Kedelhuset, og hele Bygningen nedbrændte til Grunden, det eneste, som ikke brændte, var Brunkullene. Fabrikkens gamle Fyrbøder Peter Petersen tog sig Sagen meget nær og døde ca. 8 Dage efter Branden. Da der om Natten blev slaaet Alarm paa Brandstationen, vaagnede Fabrik-

kens gamle Kusk, Westergaard, og da han fik at vide, der var Ild paa Fabrikken, løb han, kun iført sine Underbenklæder, ned for at redde Hestene, men de var allerede jaget ud af Stalden og gik nok saa roligt og græssede paa Skraaningen ved Havnegade, uden at være tøjret. Kedelhuset blev straks genopbygget, men efter Krigens Slutning gik man tilbage til Elektriciteten, og nogle Aar senere blev Dampanlæggene taget ned, og ogsaa den høje Fabriksskorsten maatte falde.

Omkring Aaret 1916 kom man ind paa at bygge Gasbeholdere. De første blev bygget til Entreprenør Mathias Andersens private Gasværker og herefter til forskellige af Landets Kommuner. Følgende Gasbeholdere er siden da bygget af Fabrikken:

Før 1937.

Nr.	1.	Skjern-Tarm	500 m^3
„	2.	Løgstør	700 „
„	3.	Sct. Jørgen, Svendborg	500 „
„	4.	Dalum	500 „
„	5.	Faxe	500 „
„	6.	Gilleleje	500 „
„	7.	Nykøbing, Mors	1500 „
„	8.	Ringe	500 „
„	9.	Ribe	1100 „
„	10.	Hundested	500 „
„	11.	Nørresundby	1000 „
„	12.	Sköfde, Sverige	2000 „
„	13.	Skare, Sverige	500 „
„	14.	Næstved	4000 „
„	15.	Aabyhøj	1200 „
„	16.	Varde	700 „
„	17.	Køge	2000 „
„	18.	Nykøbing Falster	800 „
„	19.	Slagelse	4000 „
„	20.	Hobro	500 „
„	21.	Taastrup	1000 „

Nr.	22. Holstebro	1500	m³
„	23. Korsør	1500	„
„	24. Maribo	1500	„
„	25. Horsens	15000	„
„	26. Fyrvæsenet, Korsør	25	„
„	27. Herning	4000	„

Efter 1937.

Nr.	28. Nakskov	4000	m³
„	29. Ballerup	800	„
„	30. Nørresundby	4000	„
„	31. Thisted	4000	„

Beholderne til Næstved og Horsens er begge med 2 Teleskoper og Staal-bassin.

I 1912 overtog Fabrikken Herning Jernstøberi & Maskinfabrik. I et Par Aar blev denne Fabrik drevet med Værkfører Axel Th. Ryberg som Leder, indtil man solgte Fabrikken til Fabrikken Boll og frasolgte Jorden til Bebyggelse.

Den 19. Februar 1922 afgik Fabrikant Lehde B. Jensen pludselig ved Døden uden forudgaaende Sygdom. Hans Død kom som et haardt Slag for hans Kompagnon, Fabrikkens Funktionærer og Arbejdere. Fabrikant Jensen var ved sin Død Formand for Foreningen „Jern" og Teknisk Skole, Medlem af Bankraadet for A/S Varde Bank. I en kortere Periode havde han tidligere siddet som Medlem af Esbjerg Byraad og som Formand for Esbjerg Haandværker- & Industriforening. I begge disse Hverv blev han dengang afløst af Fabrikant Holger Olsen, ligesom Fabrikant Olsen ogsaa efter Fabrikant Jensens Død blev indvalgt i Bankraadet for A/S Varde Bank.

Reklame havde man ikke benyttet sig meget af, i 1907 udsendte man en meget praktisk Afrivningskalender, som overalt blev særdeles vel modtaget, og som igennem flere Aar var den eneste af sin specielle Art i Danmark.

I Anledning af Jensen & Olsen's 25 Aars Jubilæum for deres Over-tagelse af Fabrikken blev der den 1. Januar 1921 oprettet fire Legater, som alle bar Navnet „Jensen & Olsens Jubilæumslegat".

1) Haandværkersvendenes Syge- & Rejseforening. Kr. 2.000,00 til Under-støttelse af Foreningens Opgaver.
2) Esbjerg Handelsstandsforening. Kr. 2.000,00 til Flidspræmier paa Es-bjerg Handelsskole.
3) Esbjerg Haandværker- & Industriforening. Kr. 3.000,00 til Understøttel-se af værdig trængende Medlemmer og Enker.
4) Esbjerg tekniske Skole. Kr. 4.000,00 til Flidspræmier og Læremidler.

★

Fabrikken fortsættes herefter med Fabrikant Holger Olsen som ansvar-lig Leder og med Fru Fabrikant Jensen som Interessent, dette Samarbejde blev fortsat til efter Fru Jensens Død, hvorefter Firmaet i 1928 blev om-

dannet til Aktieselskab med Fabrikant Holger Olsen og Fabrikant Jensens Børn — Fru Helga Schiøtz og Leif E. Jensen — som Stiftere. Fabrikkens Aktiekapital var 210.000 Kr.

Aarene, som fulgte efter 1922, var vanskelige Aar for hele den danske Maskinindustri. Dertil kom for Fabrikken, at Kontrakten med Statsbanerne om Fremstilling af Bremseklodser og Bremsesaaler var opsagt til Udløb den 1. April 1922, hvorved alene ca. 50 Mand blev arbejdsløse. Det var umuligt at skaffe en lignende Artikel til Støberiet. Man gik saa i Gang med at bygge forskellige Apparater til Gasværker og fik i Samarbejde med det engelske Firma The Woodal-Duckham Company Jernarbejdet til det store nye Retorthus paa Esbjerg Gasværk, ligesom det ogsaa blev Fabrikken, der foretog Udvidelsen nogle Aar senere i Samarbejde med det tyske Firma Stettiner Chamottefabrik og Didier-Werke A.-G. I Samarbejde med A/S Nordisk Gasværks Kompagni, København, fremstillede og monterede Fabrikken hele Apparatanlægget — Gaskøler, Ammoniakvasker, Tjæreudskiller, Exhaustore, Tjære- og Ammoniakvandspumpe, Dampkedel, Rør og Ventiler — til Skive nye Gasværk. I Samarbejde med det engelske Firma Henry Simon Company Ltd., Stockport, monteredes Jernarbejdet og Pumperne til det nye Sugeanlæg til Jydsk Andels Foderstofforretning, Esbjerg.

I 1929—30 paabegyndte man Bygningen af en flydende Sandpumper til Vandbygningsvæsenet, — til stor Forundring for de danske Skibsværfter. Sandpumperen var konstrueret af Maskininspektør, Civilingeniør H. K. Madsen, Vandbygningsvæsenet, og blev bygget paa Pladsen i Kronprinsensgade. Da alt var færdigt og sammenprøvet, blev alle Materialer kørt til en provisorisk Bedding ved Storeaaen ved Vemb og samlet her. Arbejdet gik fint, og Sandpumperen arbejder den Dag i Dag upaaklageligt.

Da det store Støberi stadig ikke kunde forrente sig, omdannede man det i 1929 til Staalstøberi. Der blev købt en Bessemerkonverter med Blæser, Motor etc. i Tyskland, og den 9. September 1929 blev den første Charge Staal blæst i Esbjerg. Dette Værk gik støt fremad, efter at de første store Vanskeligheder var overvundet, paa Trods af den stærke Konkurrence fra Udlandet, hvis Priser laa langt under det, danske Værker kunde fremstille Staalgods til.

Leif E. Jensen.

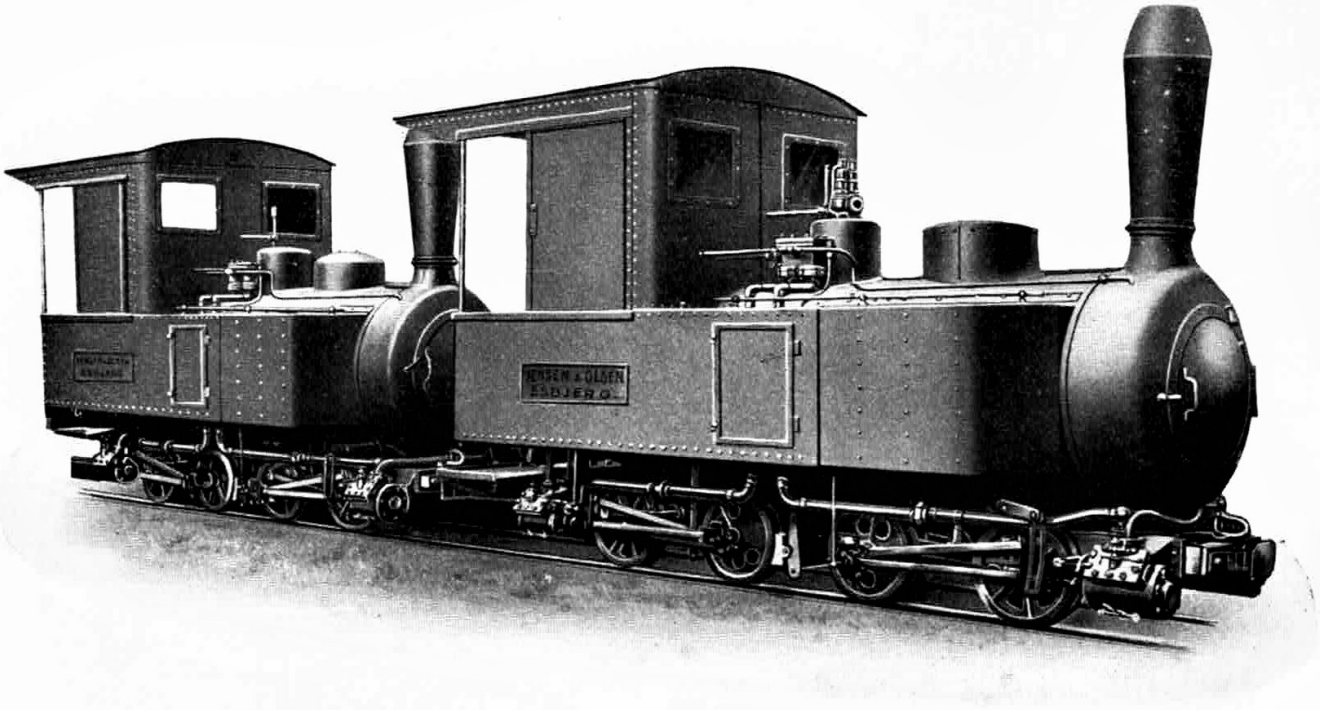
Den 8. November 1936 afgik Fabrikant Holger Olsen pludseligt ved Døden uden forudgaaende Sygdom. Holger Olsen kom hjem fra Herning, hvor han havde tilset en Gasbeholder, der var under Bygning, og døde ½ Time efter, han var kommen til sit Hjem. Fabrikant Olsen var ved sin Død Formand for Foreningen „Jern", Æresmedlem af Esbjerg Haandværker- & Industriforening, hvis Formand han havde været i 25 Aar, Medlem af Repræsentantskabet for Jydsk Telefon-Aktieselskab, Medlem af Bankraadet for A/S Varde Bank og R. af Dbg. I 2 Perioder sad Fabrikant Olsen i Esbjerg Byraad.

Efter Fabrikant Holger Olsens Død blev Fabrikken ledet videre af Fabrikant Lehde B. Jensens yngste Søn, Prokurist Leif E. Jensen indtil 1. Maj 1937, hvor Ingeniør Wilh. Knudsen tiltraadte som Direktør og overtog den tekniske Ledelse, medens Prokurist Leif Jensen fortsatte som den merkantile Leder, indtil han fratraadte sin Stilling den 1. April 1939.

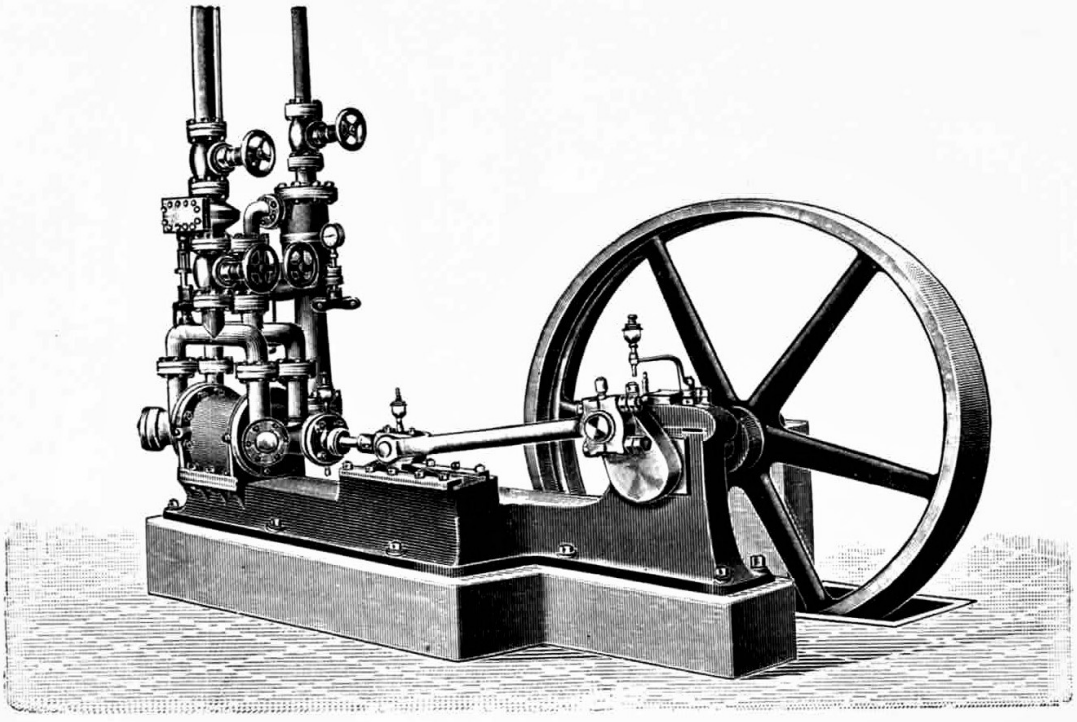
Prokurist Leif E. Jensen er født 22/11 1905 i Fabrikkens Ejendom — Kronprinsensgade 1. — Efter endt Skoletid og Handelsuddannelse i Varde og Esbjerg kom han til Fabrikken som Kontormedhjælper fra Maj 1924 til Oktober 1927, hvorefter han rejste til Udlandet. Den 1. Juli 1929 kom Leif Jensen tilbage til Fabrikken som *Prokurist* og forblev her til 1. April 1939.

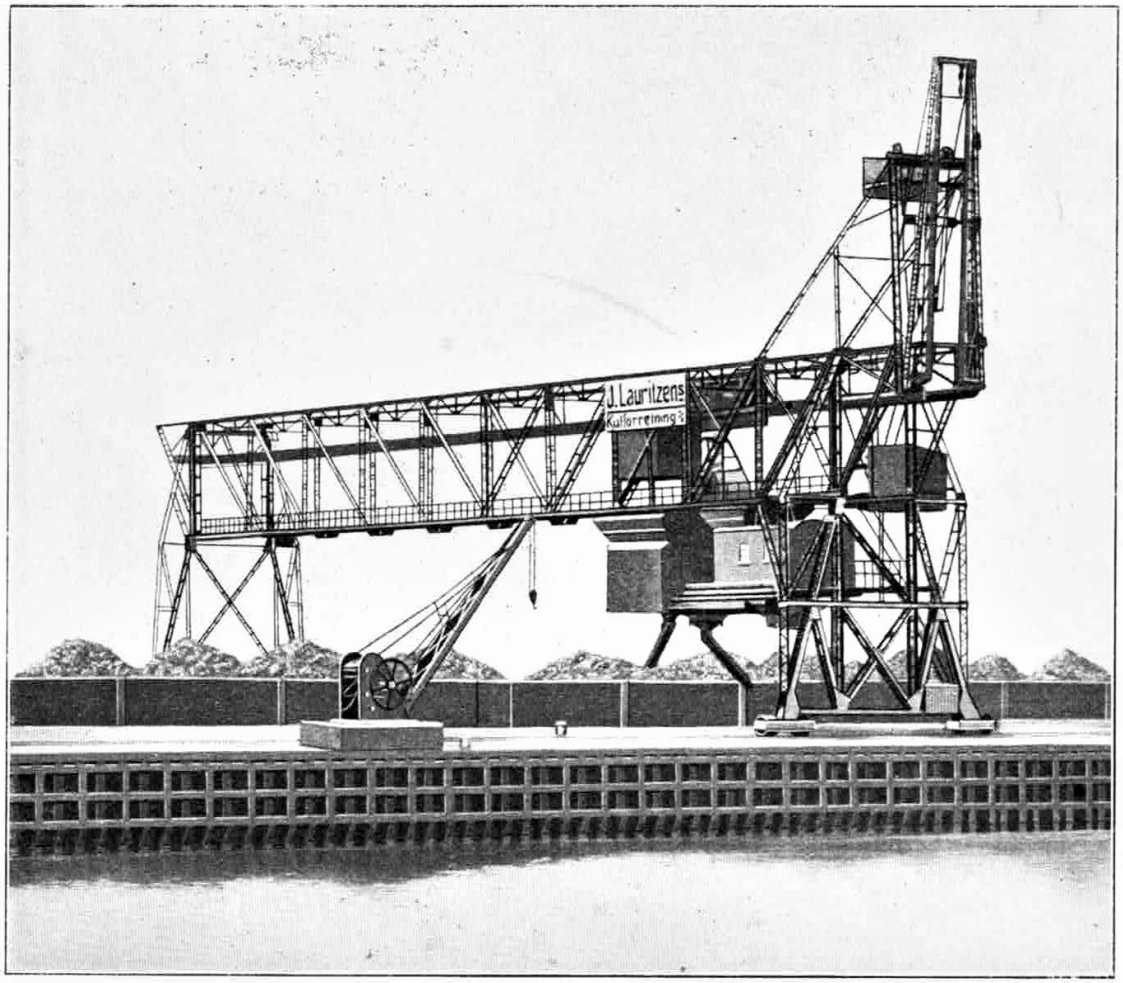
Fabrikkens Arbejderstab 1903 med begge Fabrikanterne.

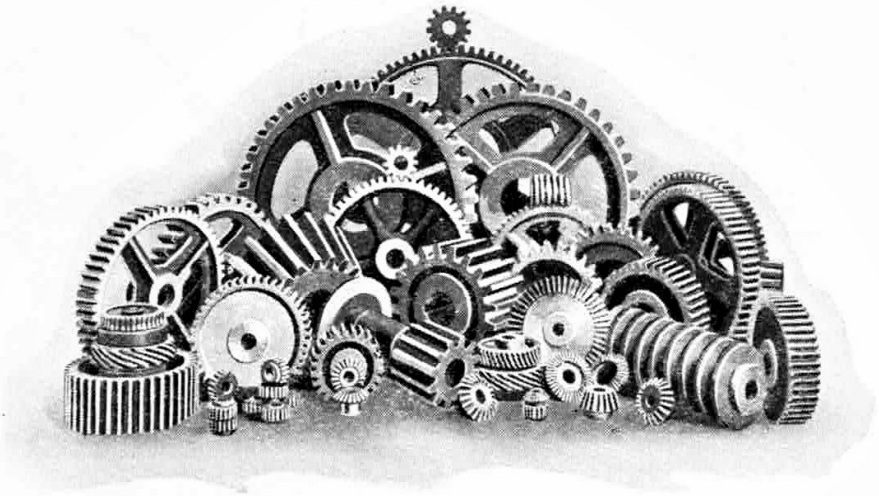
Entreprenørlokomotiver, bygget 1918.

Kølemaskine, bygget omkring 1901.

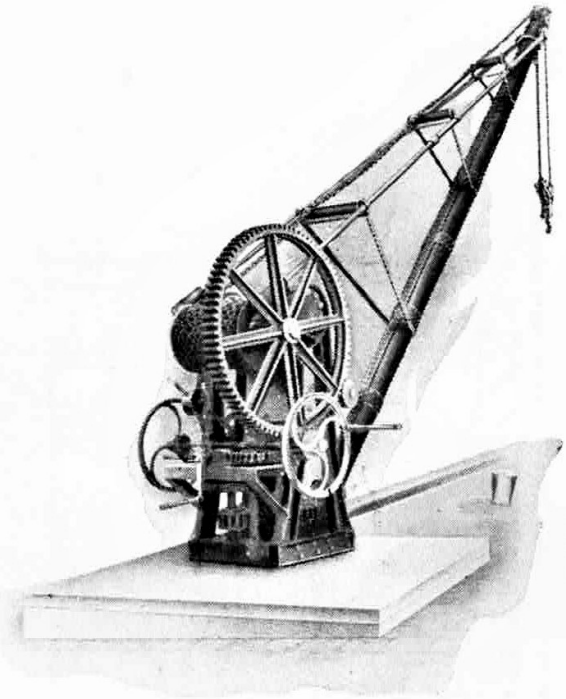

J. Lauridsens Kulkran ved Dokhavnen, Esbjerg.

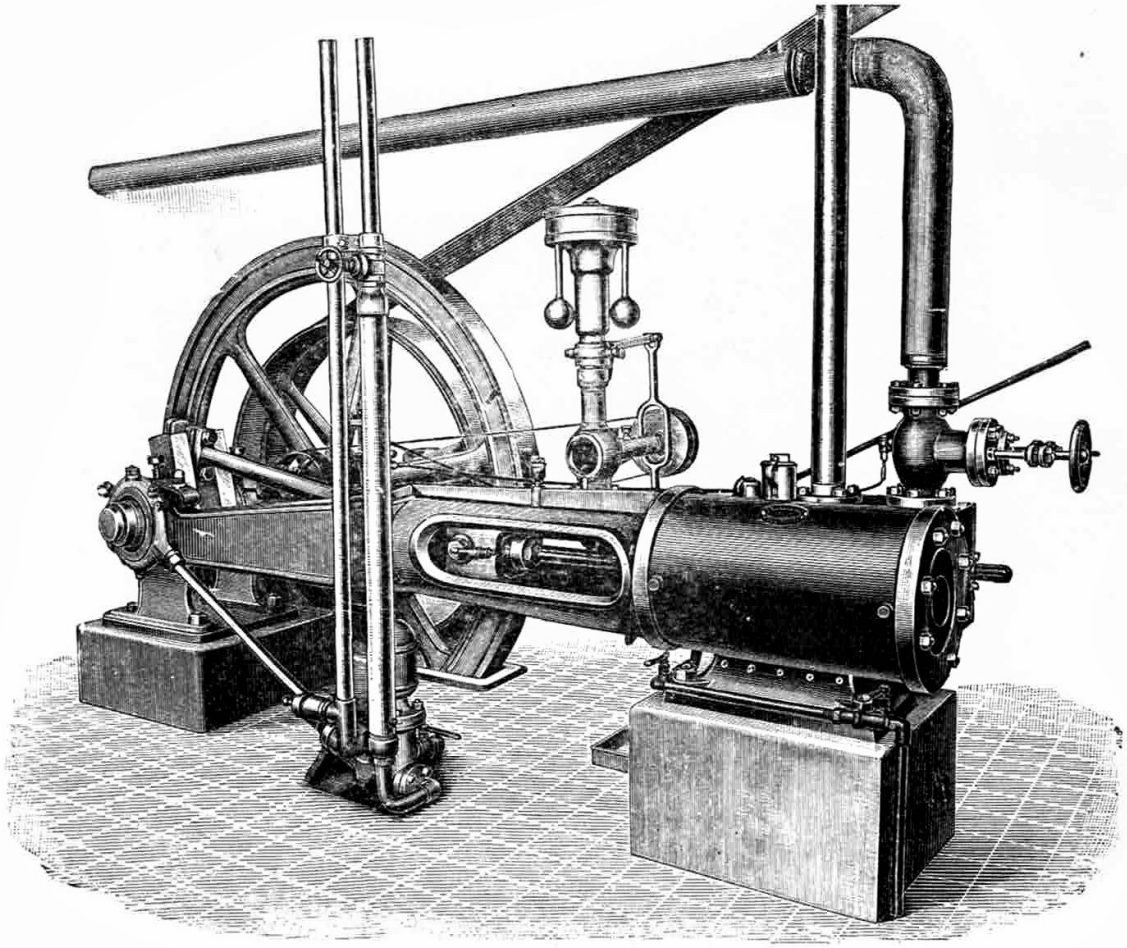
Forskelligt Staalgods.

15 Tons Kran
bygget til Esbjerg Havn.

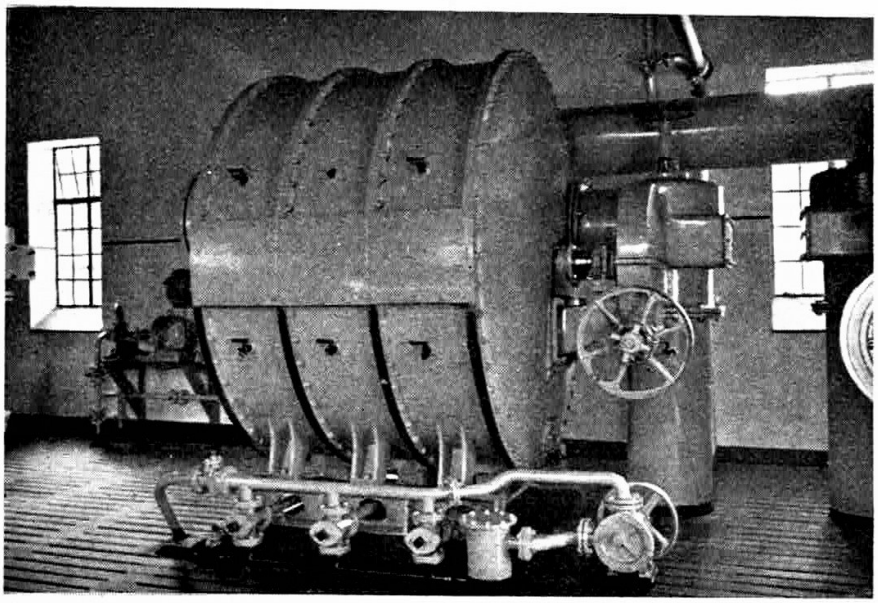
7½ Tons Kran.

Dampmaskine, bygget 1902.

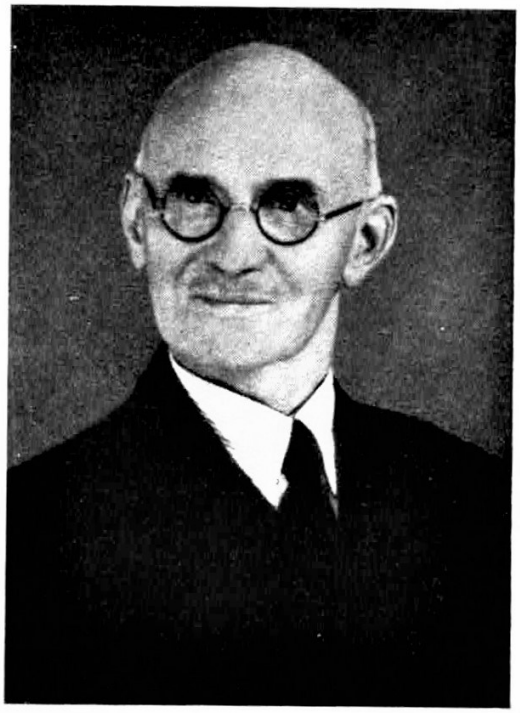
Viadukten ved Borgergade, Esbjerg.

Naftalinvasker til Gasværk.

Bogholder Skovsgaard.

Støbemester Poulsen.

Funktionærerne.

Firmaets første 3 Funktionærer var: *Værkfører Ludvig Christoffersen*, som kom til Firmaet i 1882, *Kedelsmedformand Jeppe Andreas Jepsen*, som kom i 1880, og *Bogholder Hans Peter Skovsgaard*, som kom i 1891. Om disse tre Mennesker fortælles mange morsomme Historier, men ét var givet, at de for den gamle Fabrik har været en god Støtte.

Støbemester Fritz Wilhelm Poulsen var gennem 32½ Aar ansat som eneste Støbemester. De Opgaver, han har været stillet overfor, er ikke faa og ikke smaa, men hvad Poulsen paatog sig blev udført. Altid den første i Støberiet om Morgenen, ½ Time før Arbejdets Begyndelse var han paa Pletten, saa alle straks kom i Gang, og den sidste om Aftenen, der forlod Støberiet. Hvad Poulsen udrettede i de 16 Aar, Jern-Støberiet havde sin Glansperiode, havde uvurderlig Betydning for hele Fabrikkens Drift.

Modelsnedkermester Hans Berendsen var ikke mindre end 46 Aar paa Fabrikken. De Modeller, han i Aarenes Løb har fremstillet, er ikke faa og

mange heraf hele smaa Kunstværker, saa Formerne i Støberiet har meget at takke Berendsen for. Men man skulde heller ikke kritisere Berendsens Arbejde, saa blev han gal. Det fortælles, at Fabrikant Olsen engang var utilfreds med en Model, Berendsen stod og lavede. Berendsen greb straks efter en Økse og raabte: „Kan du komme ud, eller du bliver slaaet ihjel." Berendsen kendte jo Fabrikant Olsen fra dengang, han var Lærling paa Fabriken, hvorfor Sproget var ret frit mellem disse to Mennesker.

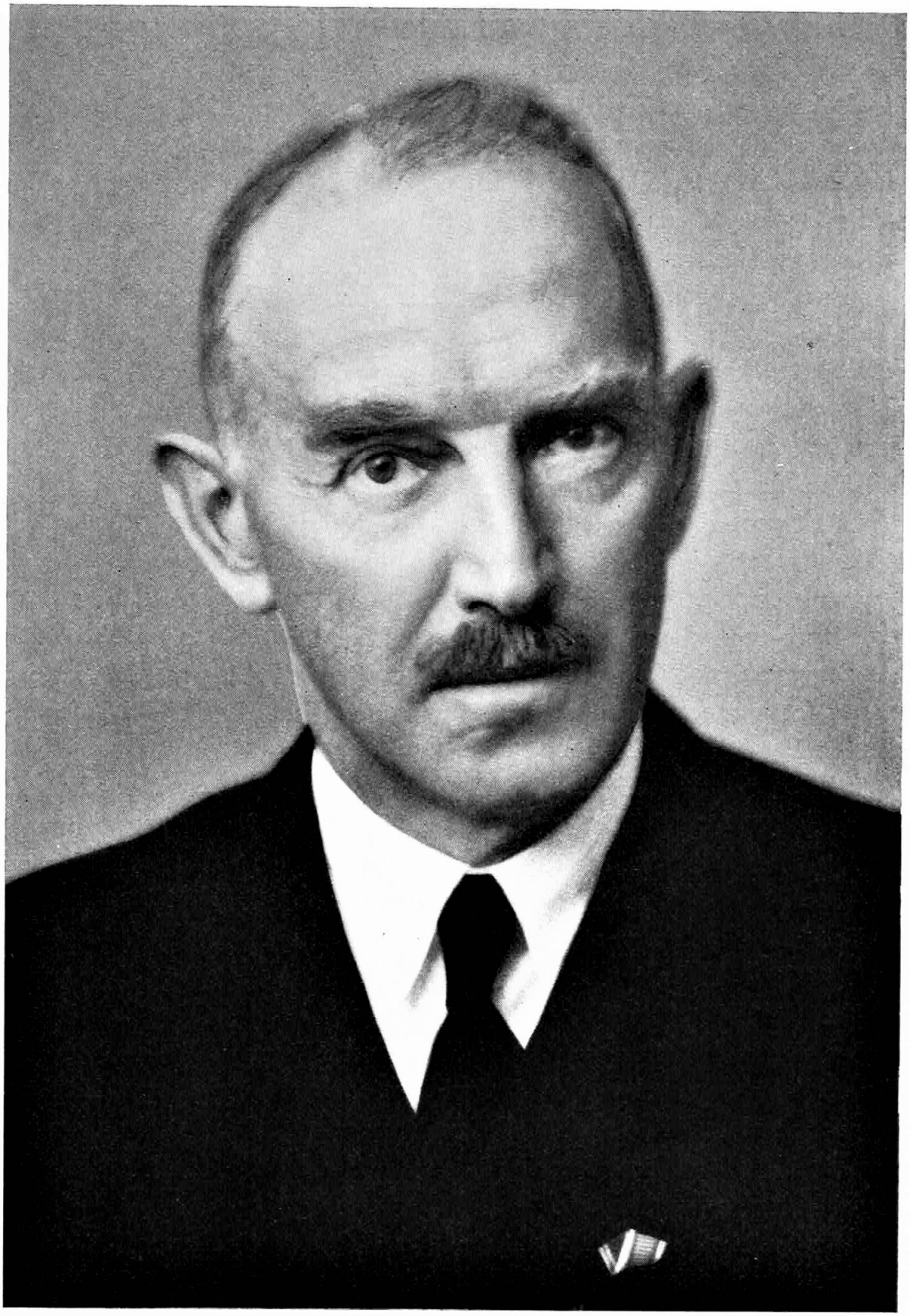
forhv. Bogholder Jørgensen.

Prokurist Axel Jørgensen har ialt som Kontorelev, Bogholder og Prokurist været ansat i Firmaet i 16 Aar. Han var Fabrikant Holger Olsen en meget stor Støtte, da Fabrikant Jensen døde i 1922, og blev straks dengang udnævnt til Prokurist. Axel Jørgensen forestod fra 1922 til sin Fratræden alle Indkøb og i det hele taget hele den forretningsmæssige Side af Sagen, thi dette havde Fabrikant Olsen aldrig tidligere bekymret sig om, men Fabrikant Olsen kunde ogsaa trygt lægge dette Arbejde over paa Axel Jørgensen.

Modelsnedkermester Valdemar Berendsen er en Søn af Hans Berendsen og har staaet i Lære under Faderen. Derfor var det ogsaa naturligt, da Faderen gik af, at Sønnen rykkede ind paa hans Plads. Som Modelsnedker giver han ikke Faderen noget efter, han er en Kunstner i sit Fag.

Kedelsmedemester Niels Abrahamsen har været 38 Aar paa Fabrikken og afløste gamle Jepsen i 1912. Abrahamsen var en af de allerførste Autogensvejsere herhjemme i Danmark og en meget dygtig Kedelsmed. Abrahamsen er altid selv travlt beskæftiget og med i Arbejdet i sin Afdeling og har altid nydt den allerstørste Tillid hos Ledelse, Kunder og Arbejdere.

Overmontør Victor Hupfeld har været paa Fabrikken i ca. 35 Aar, deraf som Overmontør i 18 Aar. Hupfeld er en meget dygtig Montageleder, og han er rundt paa Landets Gasværker afholdt og respekteret. De fleste Gasbeholdere, som er bygget, er monteret under Hupfelds Ledelse.

Direktør, Ing. W. Knudsen.

Jeg er født i Flensborg 13/5 1891 af danske Forældre, men har levet min Barndom i Tinglev Præstegaard indtil jeg i 1908 kom i Maskinlære hos Hans Staugaard, Refshøj ved Sønderborg. Svende og Drenge boede hos Mester, som Coutume var dengang. Teknisk Skole skulde ogsaa besøges efter Arbejdstid, som var fra 6 Morgen til 6 Aften eller mere, og den laa 1 Mil fra Fabrikken. Vejen frem og tilbage foregik til Fods, saa der blev ikke megen Nattesøvn.

Efter udstaaet Læretid sejlede jeg til Søs som Maskinassistent et Stykke Tid. Det var min Mening at gaa videre ad den Vej, men jeg blev i Sommeren 1911 indkaldt til Marinen for at aftjene min Værnepligt. Under min Tjenestetid havde jeg Lejlighed til at tage Maskinisteksamen og senere Ingeniøreksamen. Fordi jeg tog disse Eksaminer maatte jeg forpligte mig til at tjene 1 Aar længere. —

1914 kom Krigen, og jeg naaede ikke at komme hjem før 1918. Jeg gik straks paa Skole igen og afsluttede mine Studier. August 1919 kom jeg til Danmark og blev ansat paa Odense Staalskibsværft som Maskiningeniør, hvor jeg blev med en kort Afbrydelse til 1929, hvilket Aar jeg blev ansat hos Burmeister & Wain som Prøveingeniør. Denne Stilling medførte, at jeg maatte foretage lange Rejser med længere eller kortere Ophold i de forskellige Lande paa Jordkloden.

I Slutningen af 1936 kom jeg hjem fra en Rejse til Australien. I April 1937 forlod jeg B & W for at tiltræde Stillingen som Direktør ved Firmaet Esbjerg Jernstøberi & Maskinfabrik, Jensen & Olsen A/S; denne Stilling var ledig efter Fabrikant Holger Olsens Død 8. November 1936.

Ved Overtagelsen var beskæftiget ca. 40 Mand og Omsætningen var Kr. 386.000. Nu ligger Antallet af beskæftigede paa ca. 120 og Omsætningen paa Kr. 1.300.000.

Jeg er bleven fastere knyttet til Esbjerg end jeg egentlig havde tænkt mig, idet jeg er Formand for Jernindustriens Sammenslutning i Esbjerg, Næstformand i den lokale Arbejdsgiverforening, Bestyrelsesmedlem i Haandværker- & Industriforeningen, Formand for Rederiet Nordsøkysten, Revisor i Bombebøssen m. m. —

Selve Fabriksbygningerne er i Aarenes Løb blevet gennemgribende restaureret, bl. a. Tilbygning til Kedelsmedien, Udvidelse af Maskinværkste-

Landsretssagfører Jæger.
Medlem af Bestyrelsen.

Fru Direktør W. Knudsen.
Medlem af Bestyrelsen.

det med Anskaffelse af nye Værktøjsmaskiner og nyt Magasin. I Staalstøberiet er anskaffet ny elektrisk Kran, der er bygget ny Glødeovn samt Tørreovne. Staalgodsrenseriet er ved Tilbygning blevet betydeligt forstørret. — Alle Kontorer er nyrestaurerede og ovenpaa disse er indrettet en moderne 3 Vær. Lejlighed til een af Fabrikkens Funktionærer, der har Opsyn med Fabrikken efter Arbejdstid. —

Ved Krigsudbruddet var Firmaet ret godt stillet materialemæssigt set, og ved stadig at disponere paa langt Sigt og udnytte Chancerne ved Fremskaffelsen af Materialer, har det været muligt ikke alene at gennemføre de betydelige Arbejder, der var under Udførelse, og hvoraf et Par Stykker strakte sig over næsten 1 Aar, men ogsaa at paatage sig nye Arbejder. Firmaet har først og fremmest lagt Vægt paa at betjene gamle Kunder og har hidtil kunnet klare enhver Forespørgsel. Det vil fremdeles søge at være saaledes stillet, at det kan klare de Problemer, der efter Erfaring kan forventes at indtræffe.

★

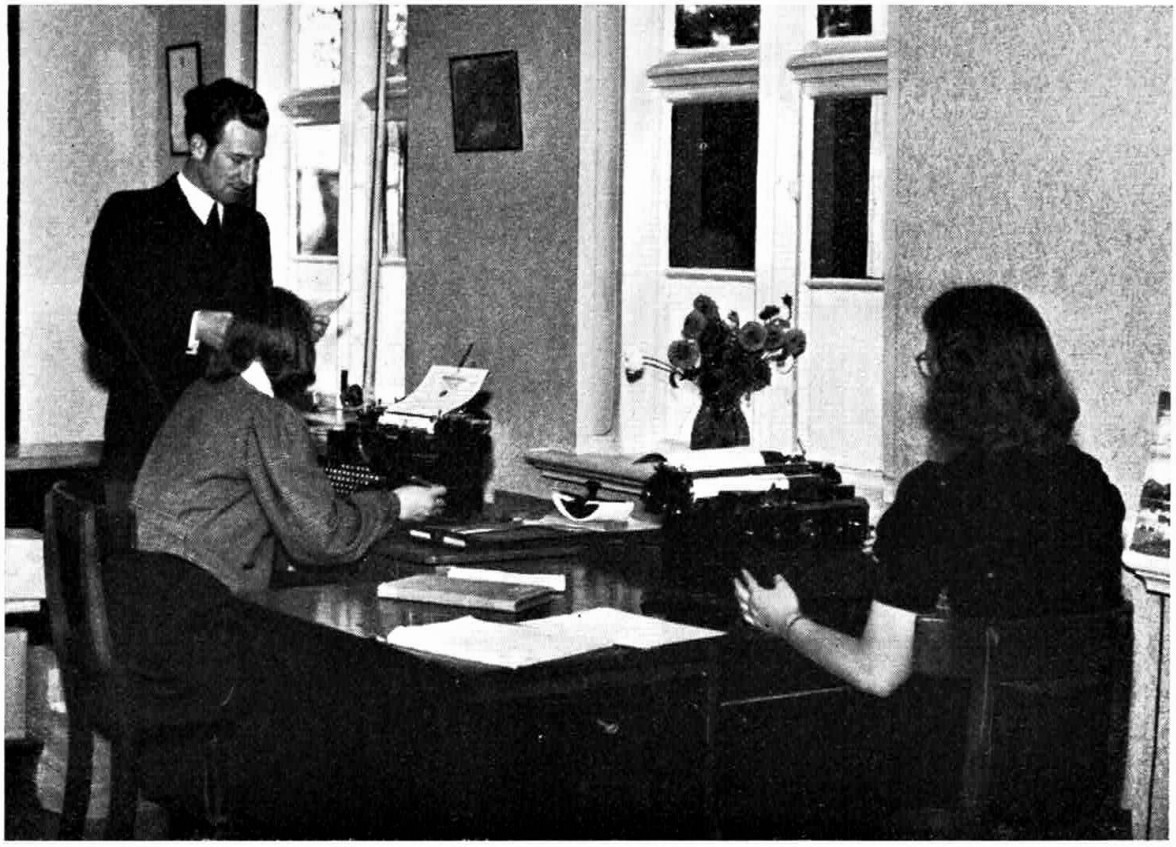
Direktør, Ing. W. Knudsen.

Driftsleder, Ing. H. Gebel.

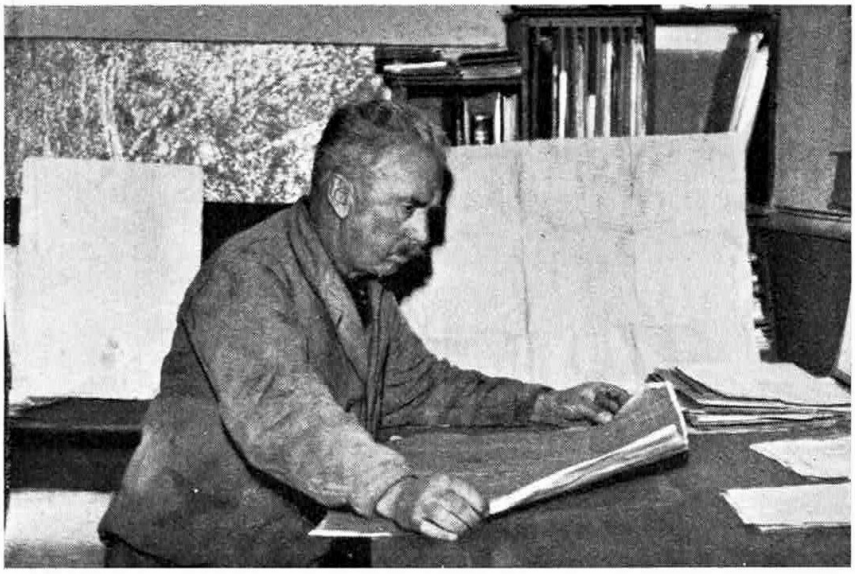
Ingeniør H. A. Christensen.

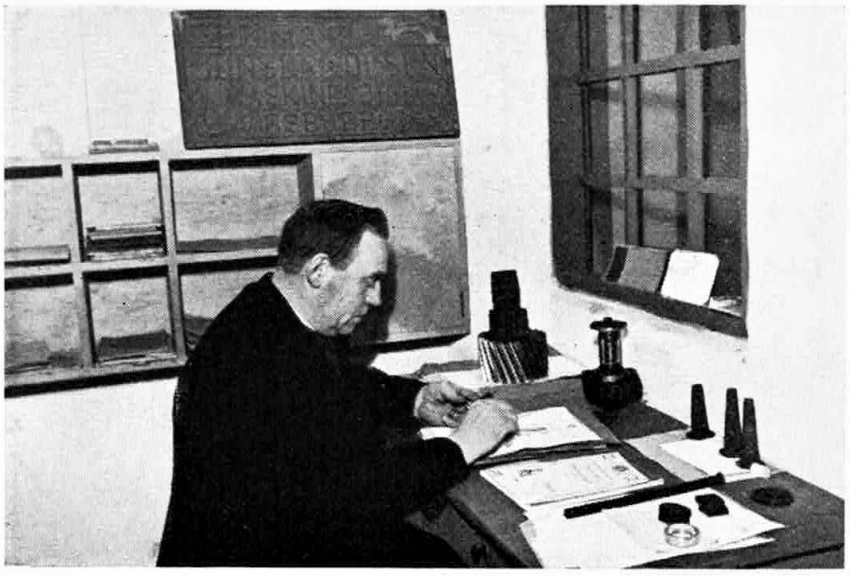
Bogholder B. Jørgensen, Hovedkontoret.

Modelsnedkermester
V. Berntsen.

Kedelsmedemester
N. Abrahamsen.

Værkfører
Poul Andersen.

Støbemester Søren Jensen.

Magasinforvalter, Maskinm. Chr. Knudsen.

Lønningsafdelingen.

Staalgodskontoret.

Ekspeditionen.

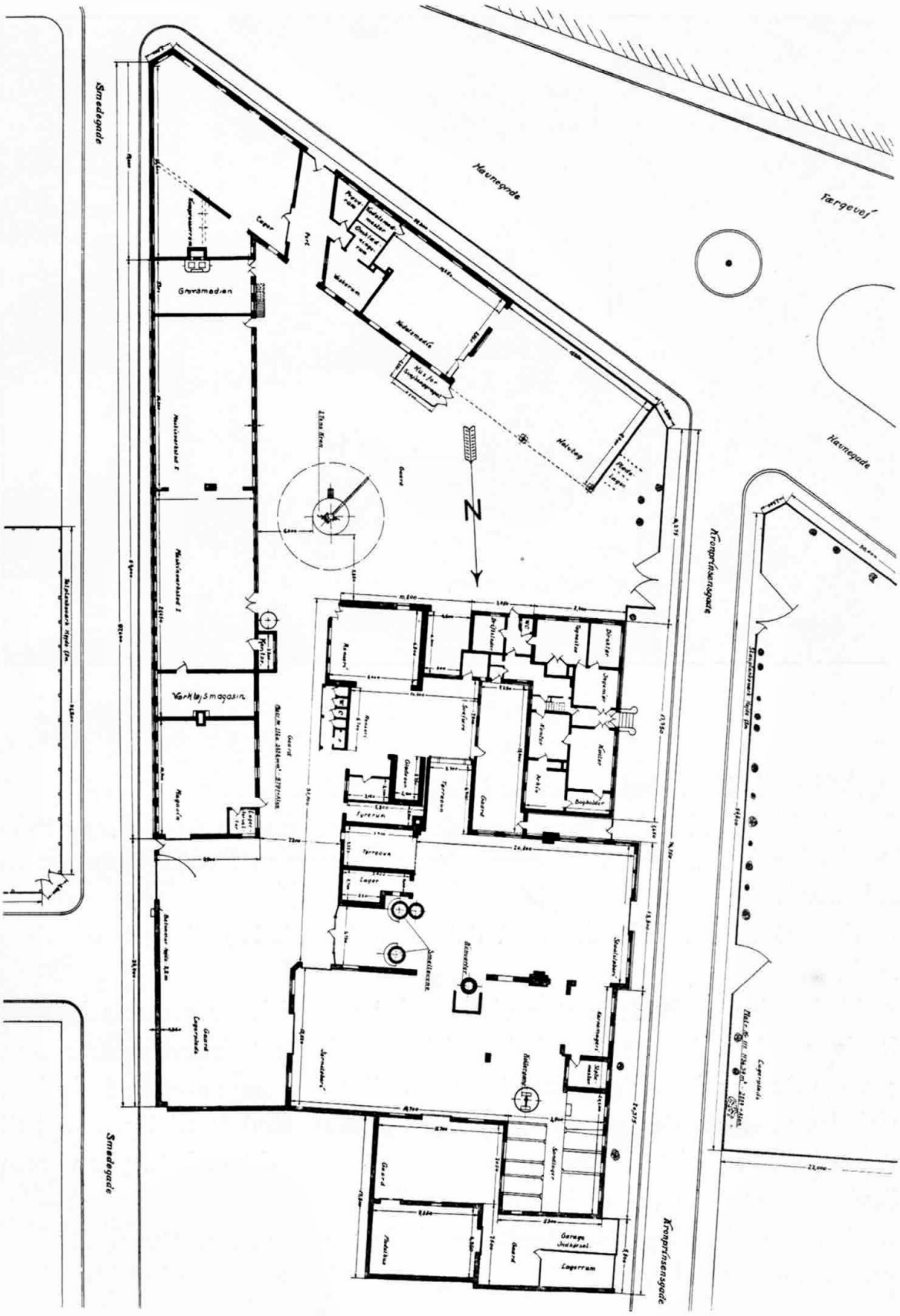
Tegnestuen.

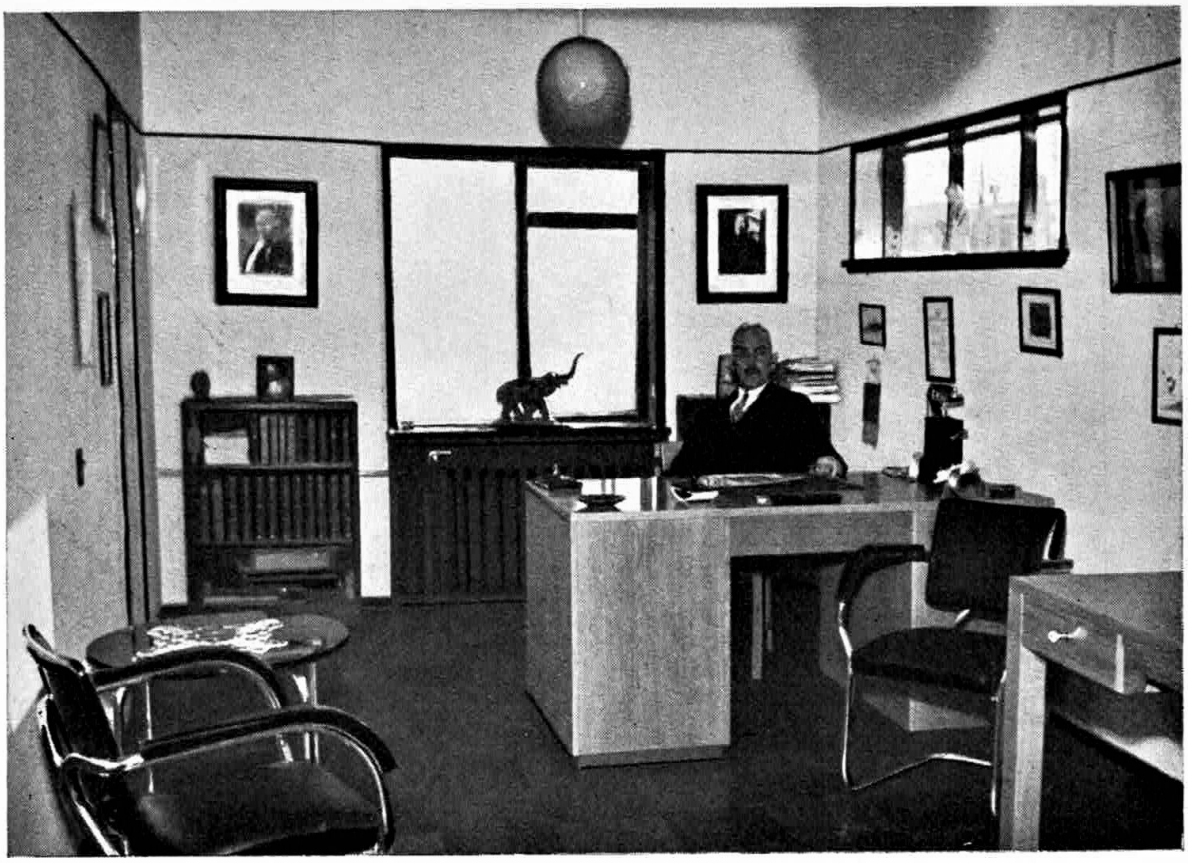
Brandsikker Tegningsarkiv.

Fabrikens nuværende faste Arbejderstab.

Grundplan af Fabrikken 1943.

Direktør, Ing. W. Knudsen.

Af betydelige Arbejder udført i de sidste 6 Aar kan nævnes en 4000 m^3 Gasbeholder til Nakskov nye Gasværk samt den samlede Apparat- og Rør-installation hertil, hvor vi af Apparaterne leverede en Reuter Køler og en Exhaustor.

En 800 m^3 Gasbeholder med delvis Rørinstallation til Ballerup Gas-værk.

Ved Krigsudbruddet optog vi Produktionen af Tørvepressere i større Omfang. Vi havde dog allerede i 1936 bygget de første Tørvepressere, som gennem Aarene før Krigen var blevet grundigt gennemprøvet og forbedret, saaledes at vi, da den store Efterspørgsel indtraf, stod fortrinligt rustet til at gaa i Gang med Opgaven. Salget af over 350 Maskiner betragter vi som Bevis paa, at Opgaven er løst tilfredsstillende.

Omtrent samtidig paabegyndtes en Fabrikation af Kedeltyper til Cen-tralopvarmningsanlæg. En Fabrikation, som vi dog paa Grund af Materiale-

vanskeligheder foreløbig har maattet holde indenfor ret beskedne Grænser. Vi har i de forløbne Aar leveret mange Kedler for baade Høj- og Lavtryksdamp, hvoraf den største er en 80 m^2 kornisk Kedel for 10 at Arbejdstryk til Skodsborg Hattefabrik. Til Opvarmning har vi leveret Kedler med saavel Stoker- som Olie- og Gasfyring i Størrelser fra 2,5 til 45 m^2; de sidste Typer dog ikke under Krigen.

Af andre betydelige Arbejder kan nævnes Staalkonstruktionerne til 2 Friluftsstationer for Højspændingsanlæg.

En 4000 m^3 Gasbeholder til Nr. Sundby Gasværk og en 4000 m^3 Gasbeholder til Thisted Gasværk.

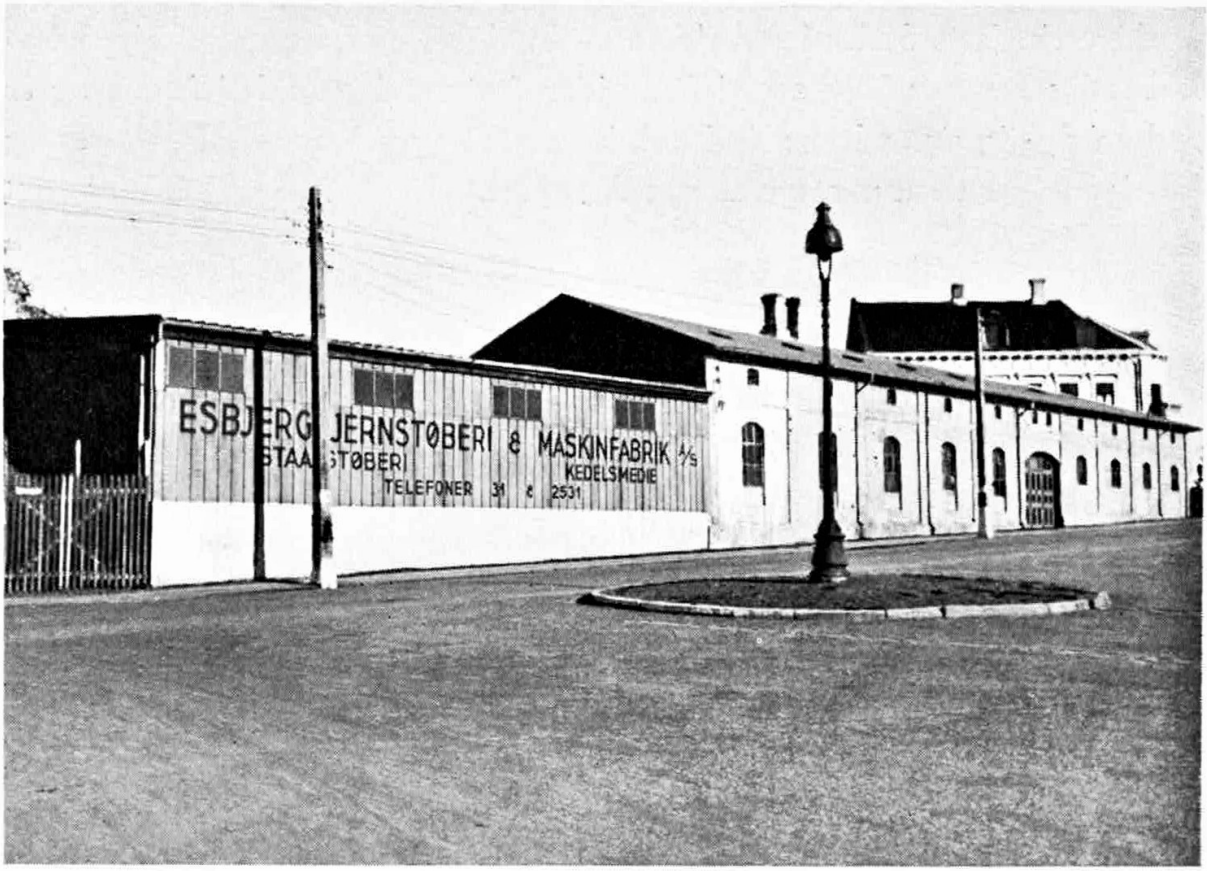
Foruden disse Hovedarbejder har Fabrikken et betydeligt Arbejdsomraade indenfor Reparationer, Udvidelser og Vedligeholdelser, hvoraf Skibsreparationer, hovedsagelig Vandbygningsvæsenet og Fyrdirektoratet, udgør Hovedparten.

Det er os en Glæde at kunne sige, at vi under disse ret vanskelige Materialeforhold har gennemført alle de Opgaver, der er blevet os overdraget, og endnu i Dag er saaledes stillet, at vi kan paatage os nye Opgaver indenfor vore specielle Omraader.

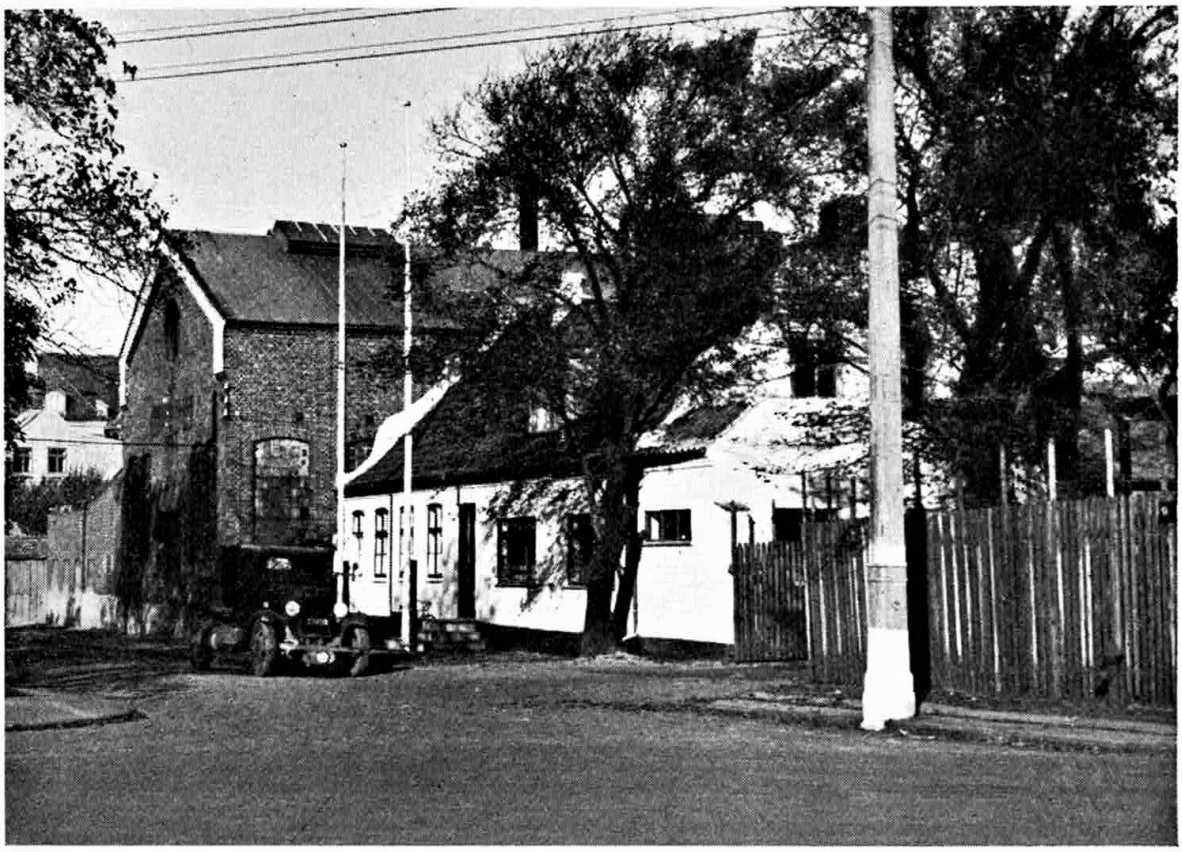
Firmaet har saaledes været i Stand til under hele Krigsperioden at beskæftige sin faste Stab af Arbejdere og Funktionærer, og naar Krigen forhaabentlig snart er Slut, ser vi Fremtiden fortrøstningsfuldt i Møde og er med en dygtig og omhyggelig Funktionærstab og veltrænede Montører og Arbejdere klar til at paatage os nye Arbejder.

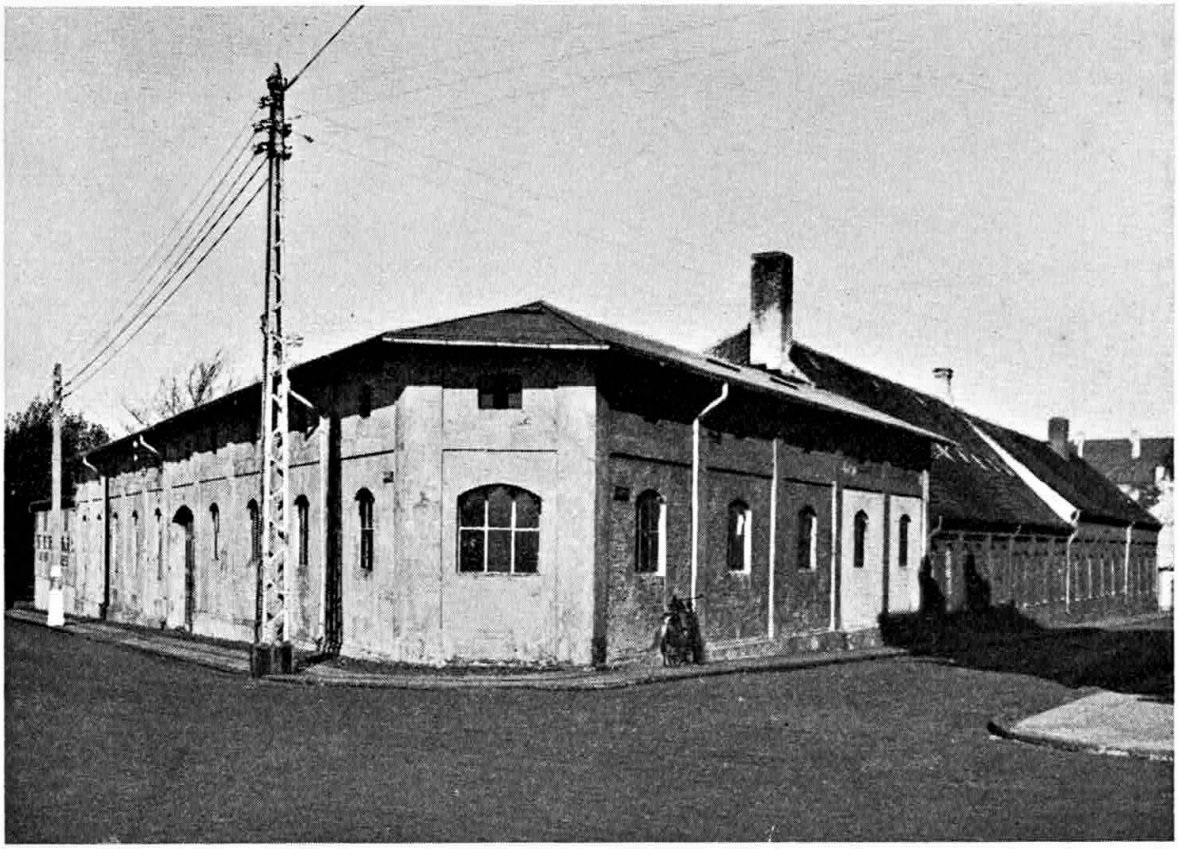

Maskinfabrikken med Indkørsel til Støberiet, Smedegade.

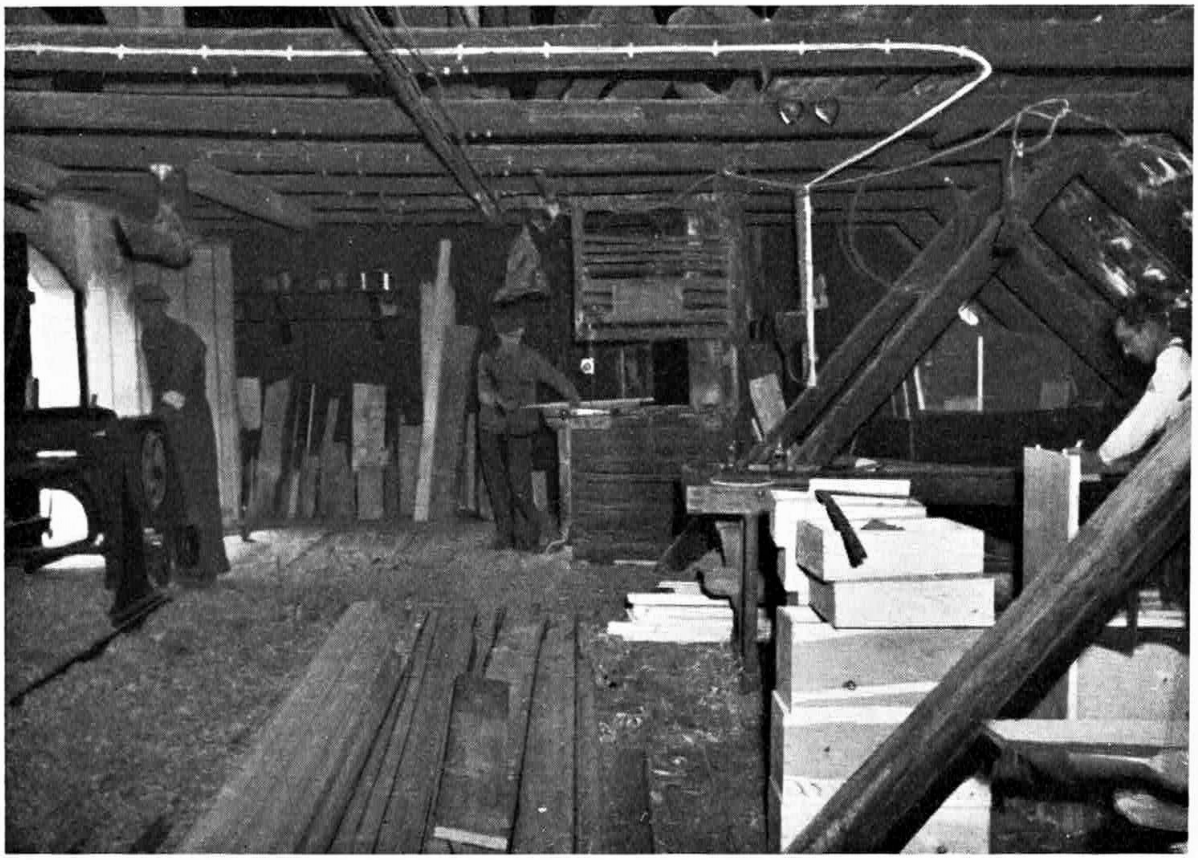

Kedelsmedie og Lagerbygning mod Havnegade.

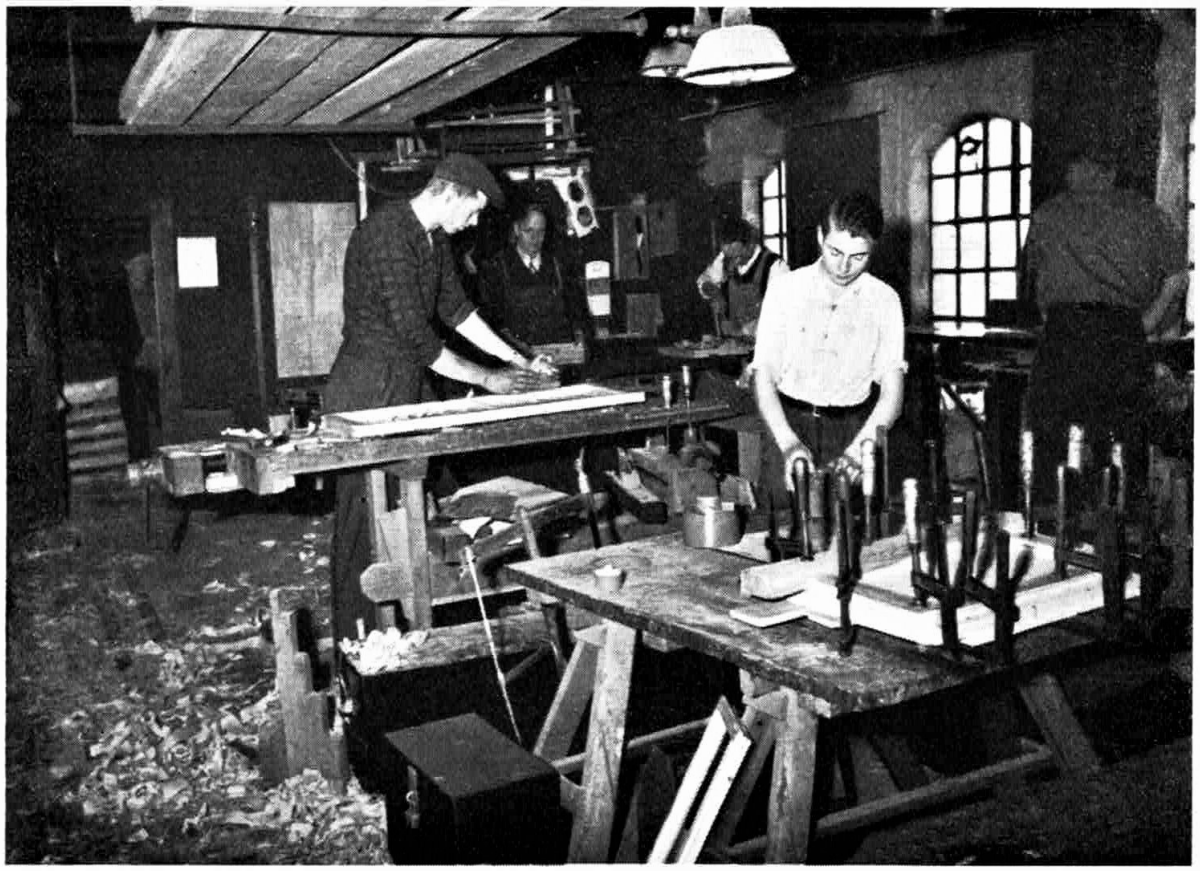
Kontorbygning og det store Støberi, Kronprinsensgade.

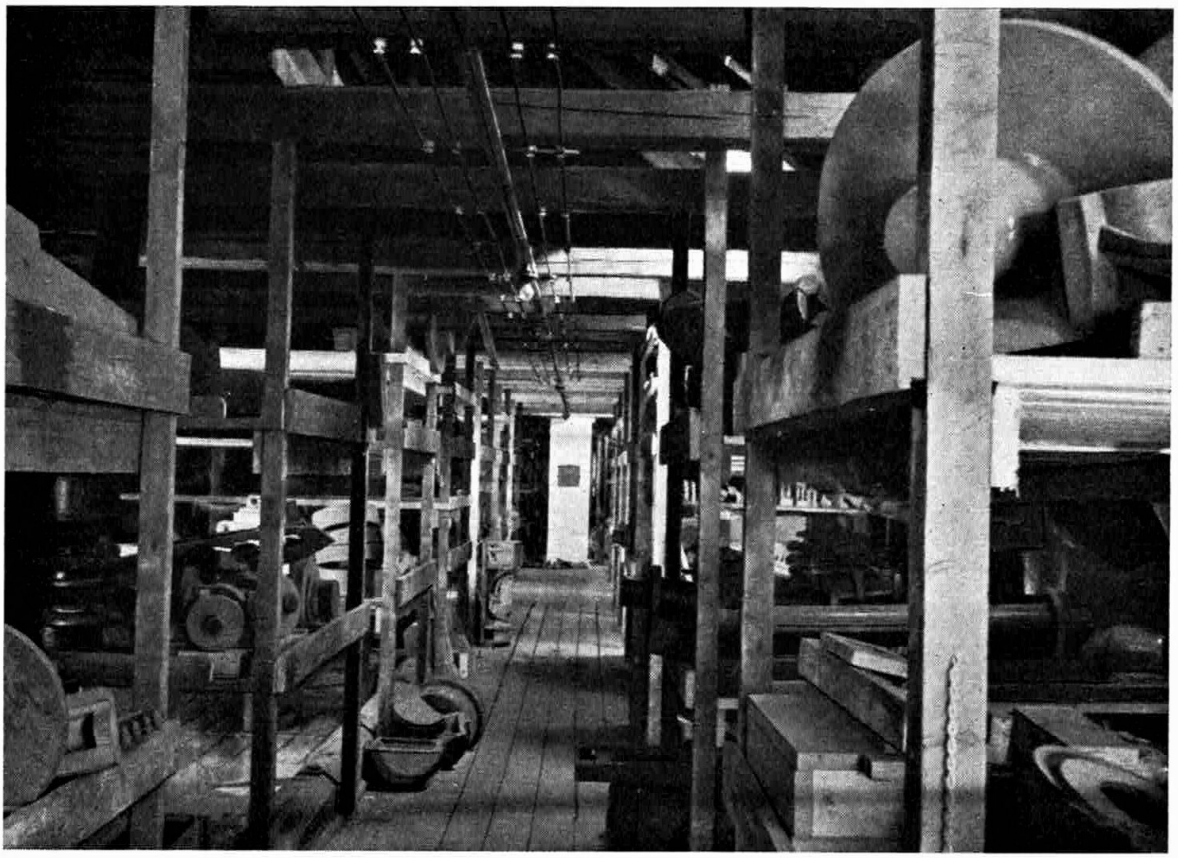
Hjørnet Havnegade-Smedegade.

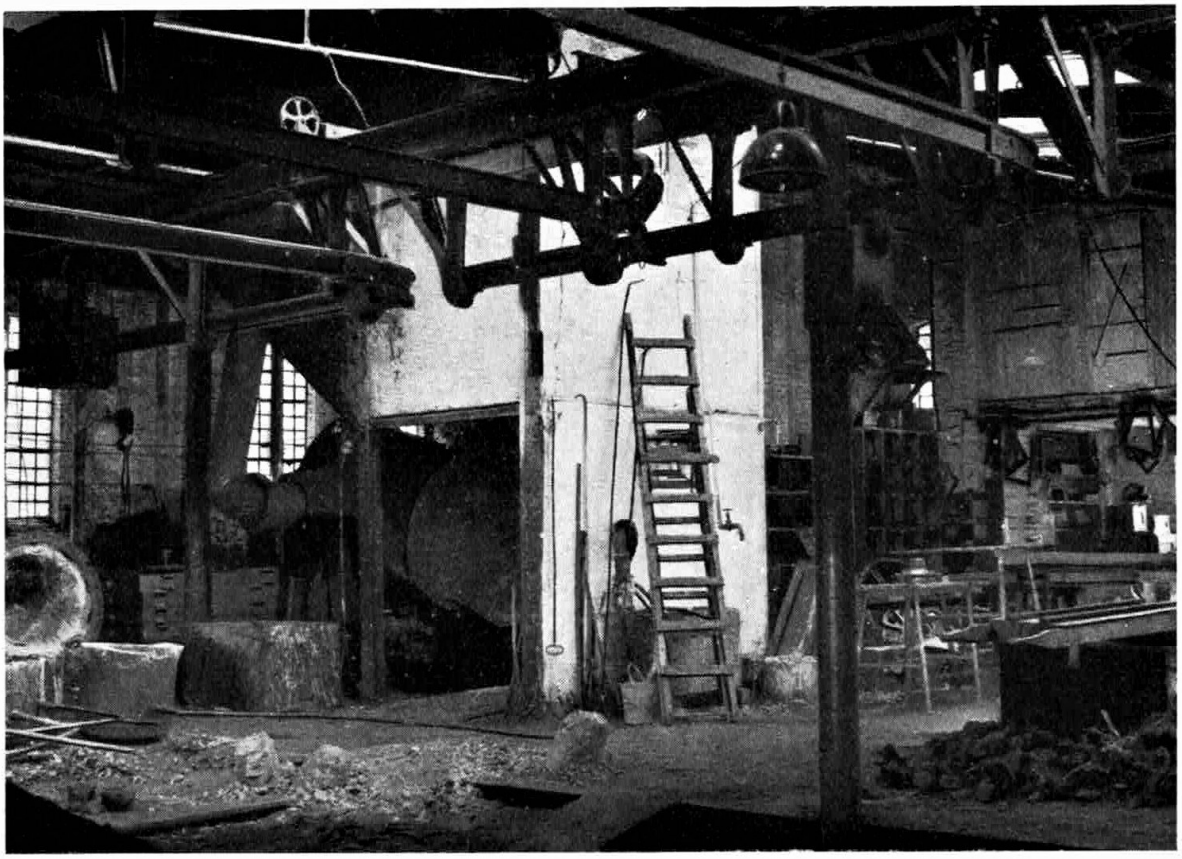
Afdeling af Modelsnedkerværkstedet.

Afdeling af Modelsnedkerværkstedet.

Afdeling af Modellager.

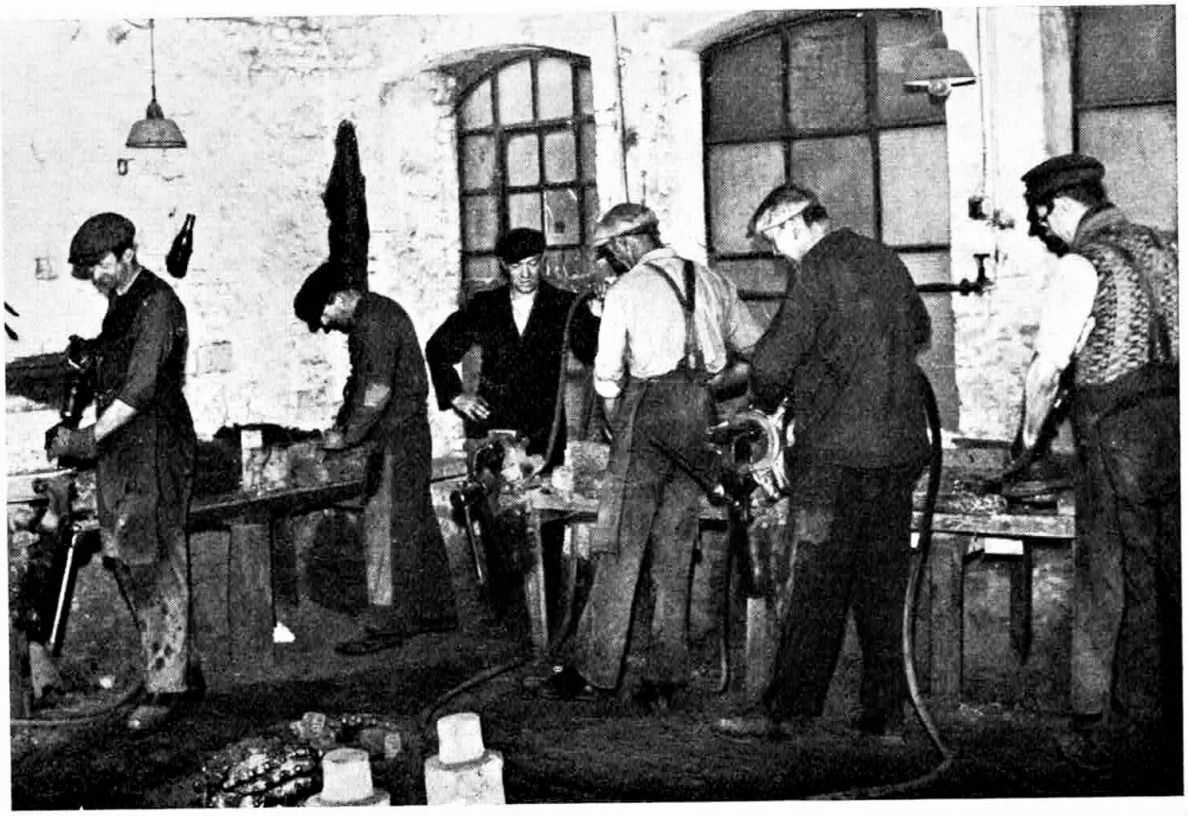
Afdeling af det store Støberi.

Afdeling af det lille Støberi.

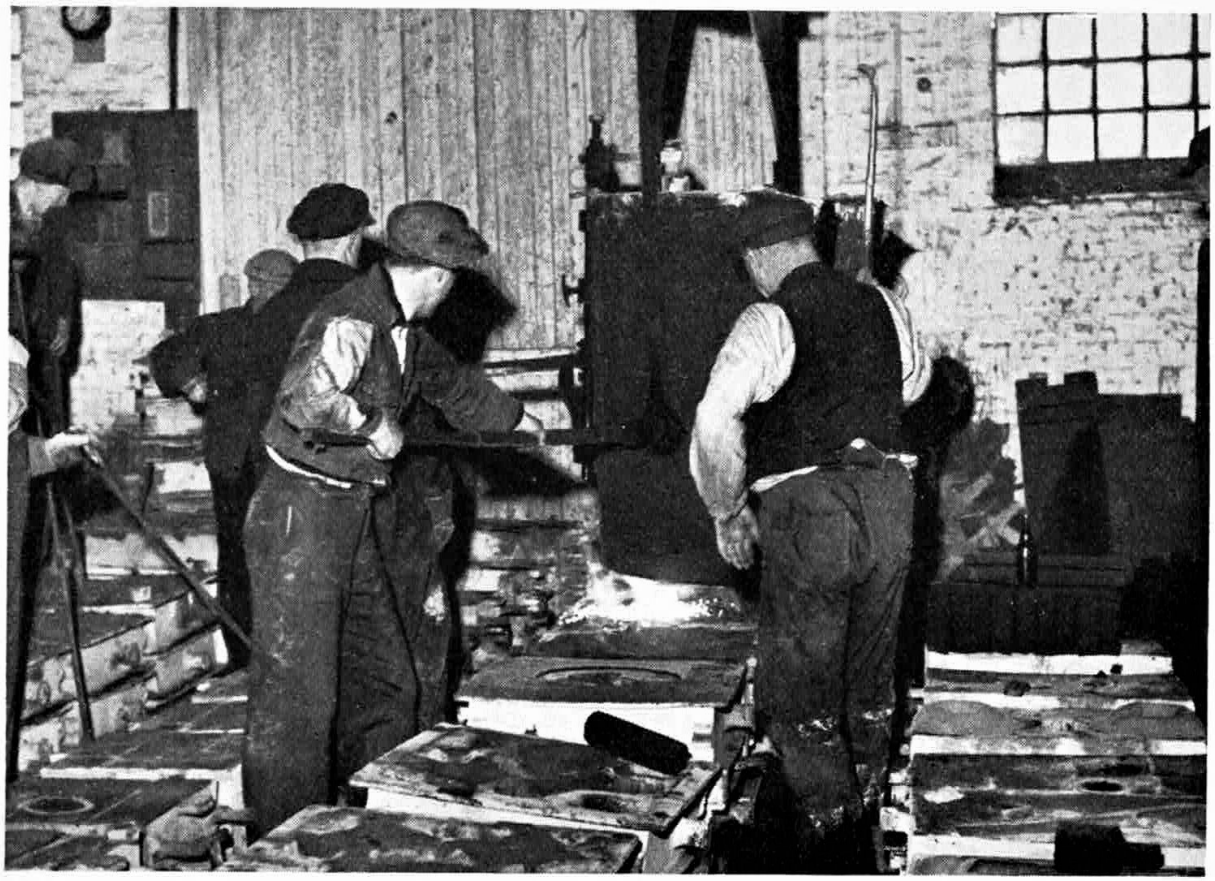
Afdeling af Staalgodsrenseriet med Glødeovnen.

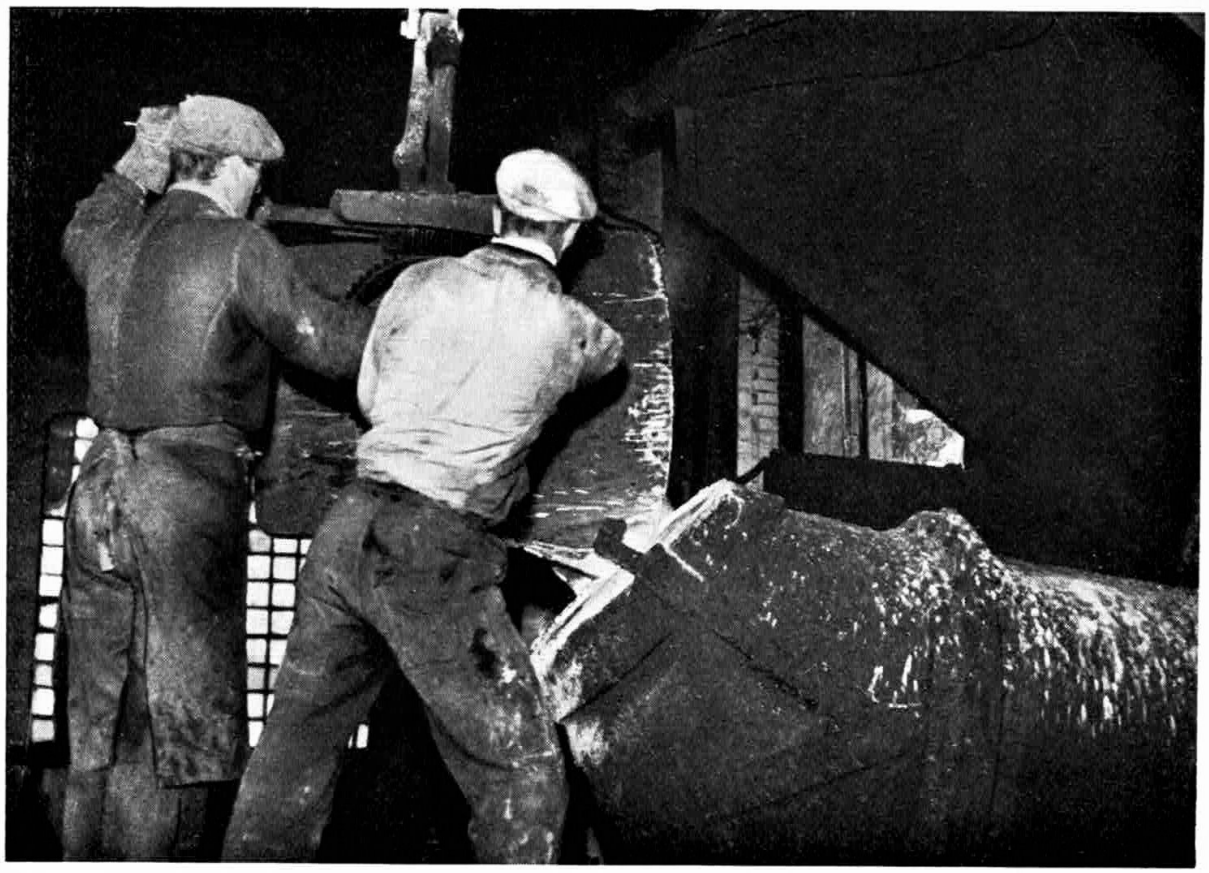
Afdeling af Staalgodsrenseriet.

Afdeling af Staalgodsrenseriet.

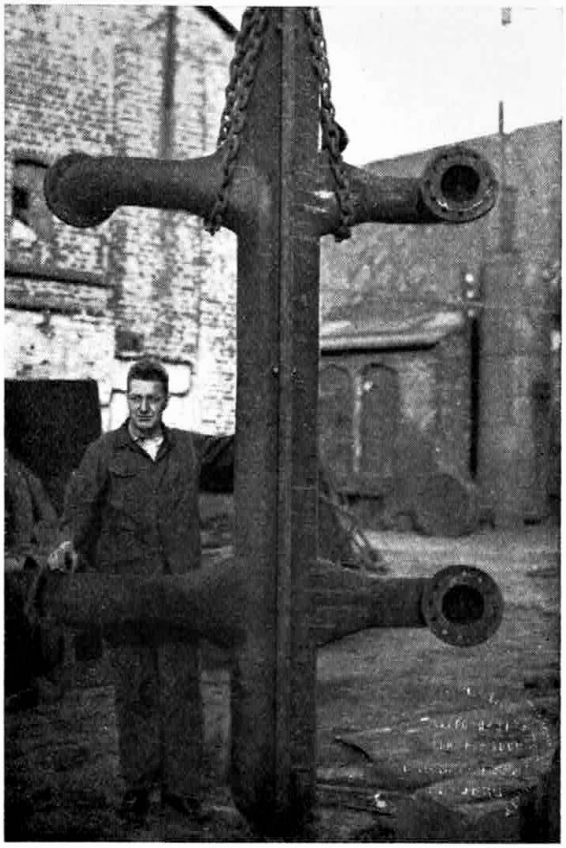
Udstøbning af smeltet Staal i Formene.

Det smeltede Jern fyldes i Konverteren, hvori det blæses til Staal.

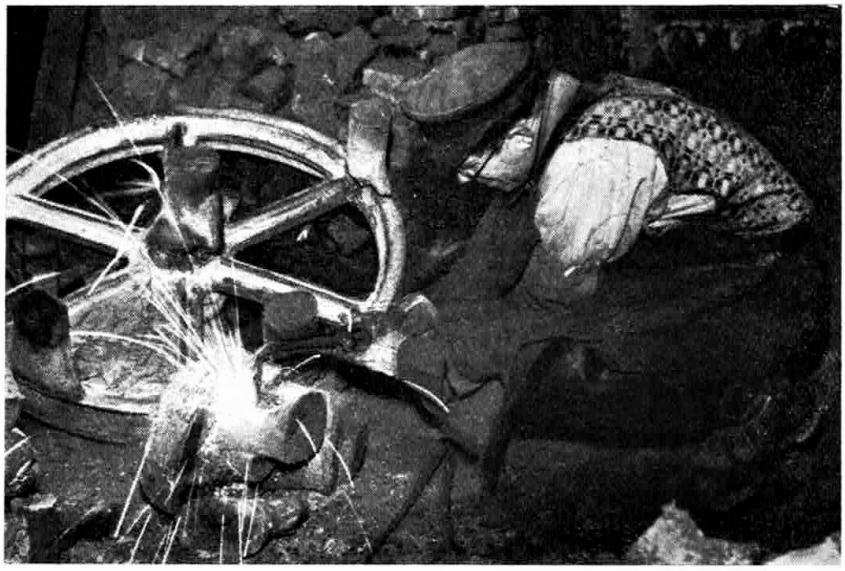
Elektrisk Svejser.

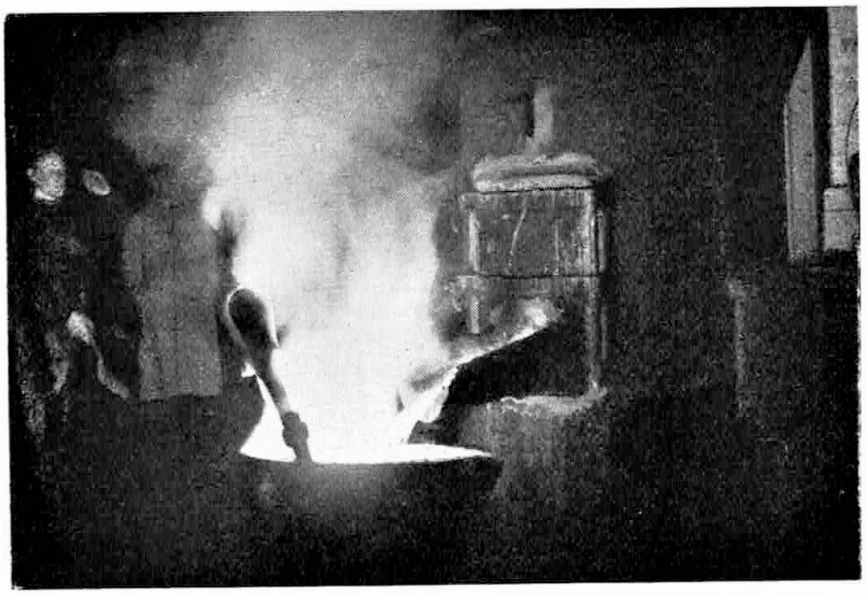
Dampsamler i Staalgods.

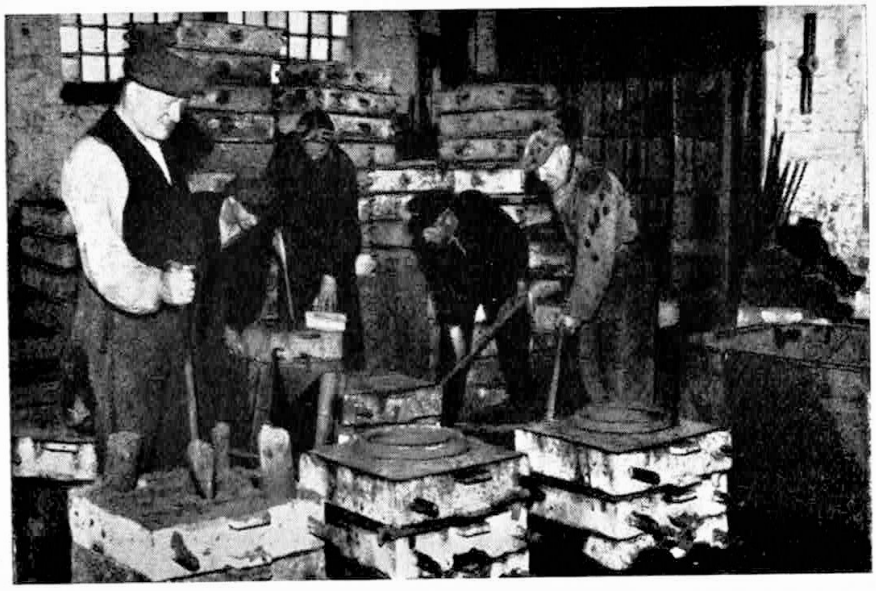
Blæsning af Staal i Konverteren.

Afskæring af Støbetappe i Staalgods.

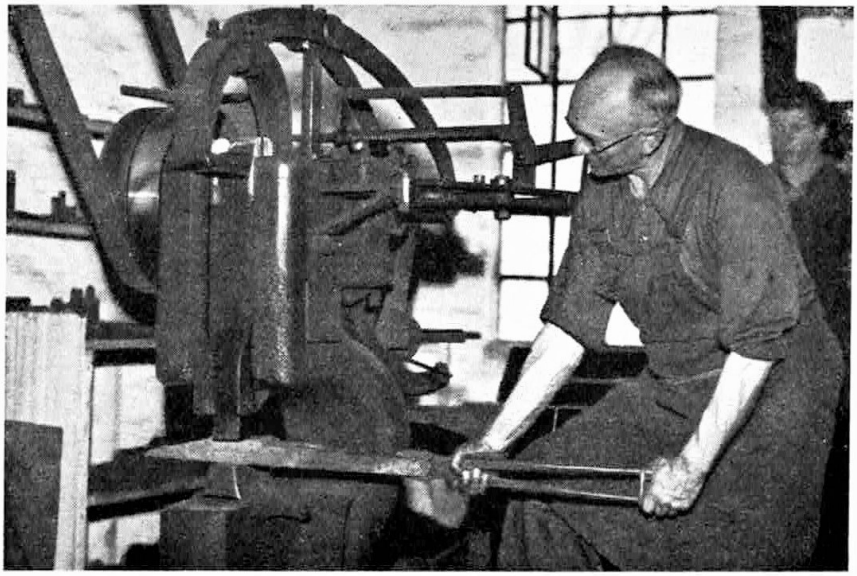
Tømning af Kupol-ovnen.

Afdeling af Formeriet.

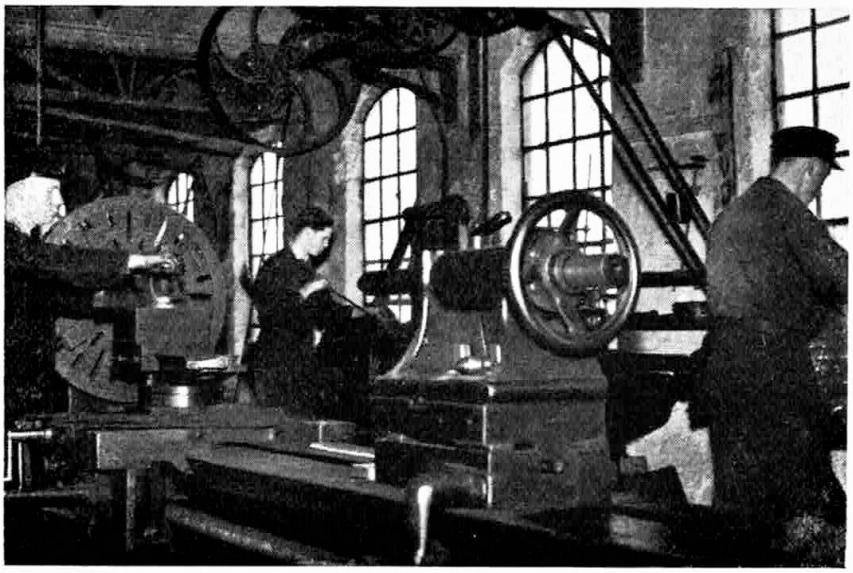
Afdeling af Kærnemageriet.

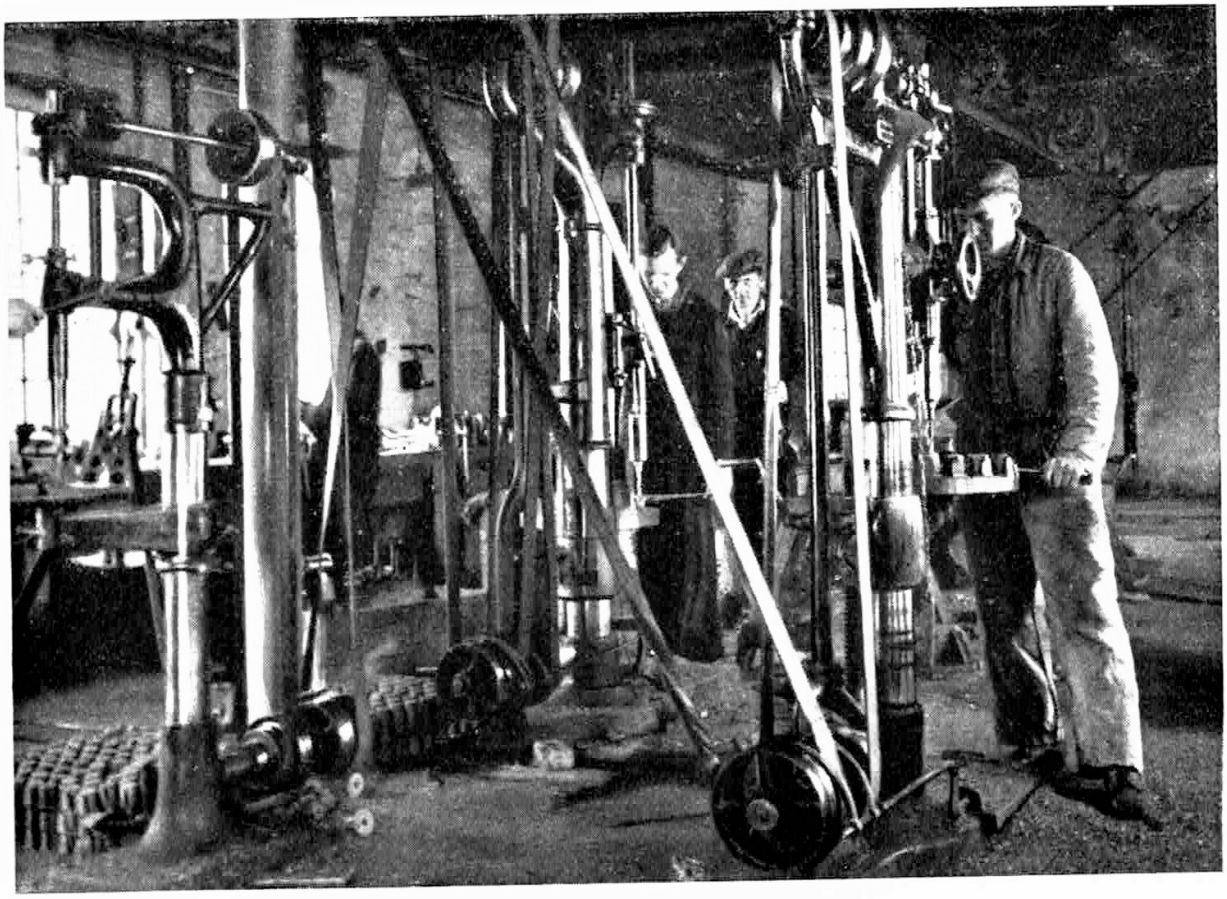
Afdeling af Grov=smedien.

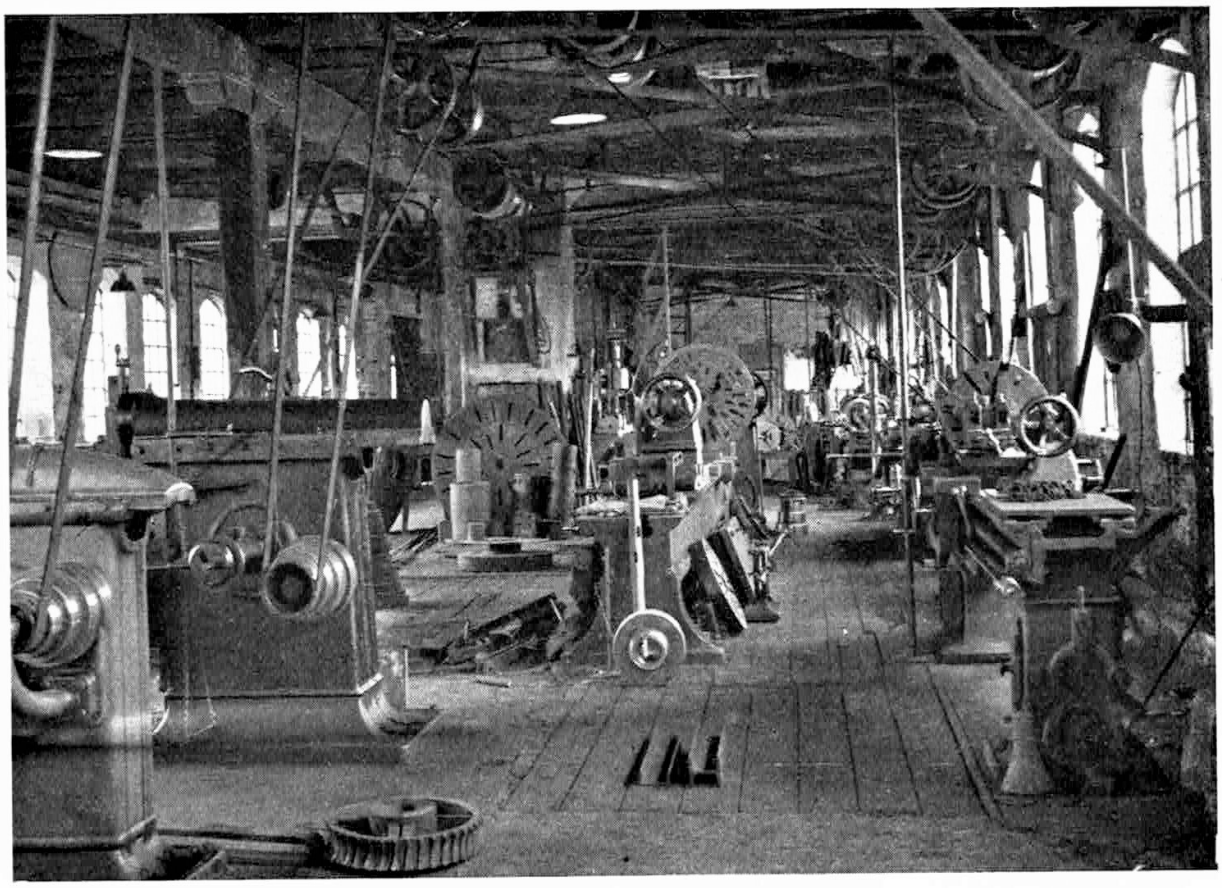
Afdeling af Maskin=værkstedet.

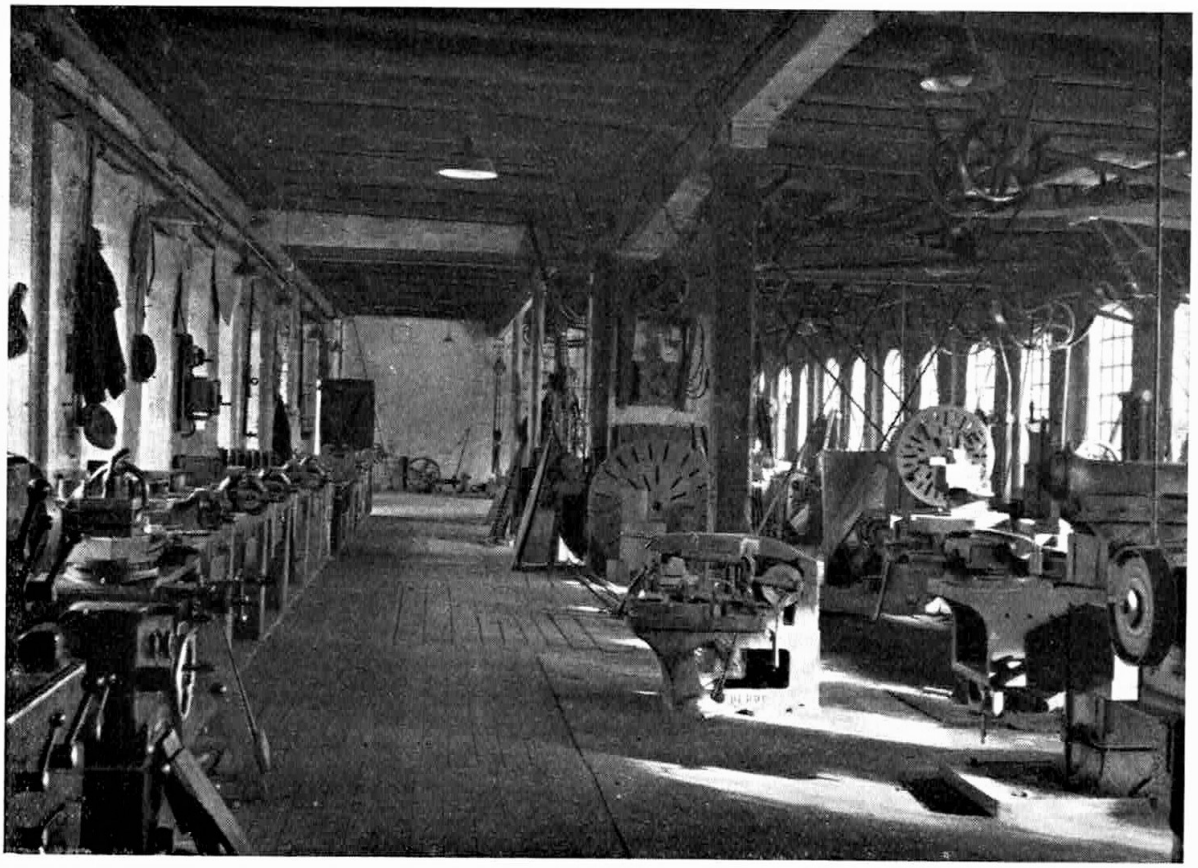
Afdeling af Maskin=værkstedet.

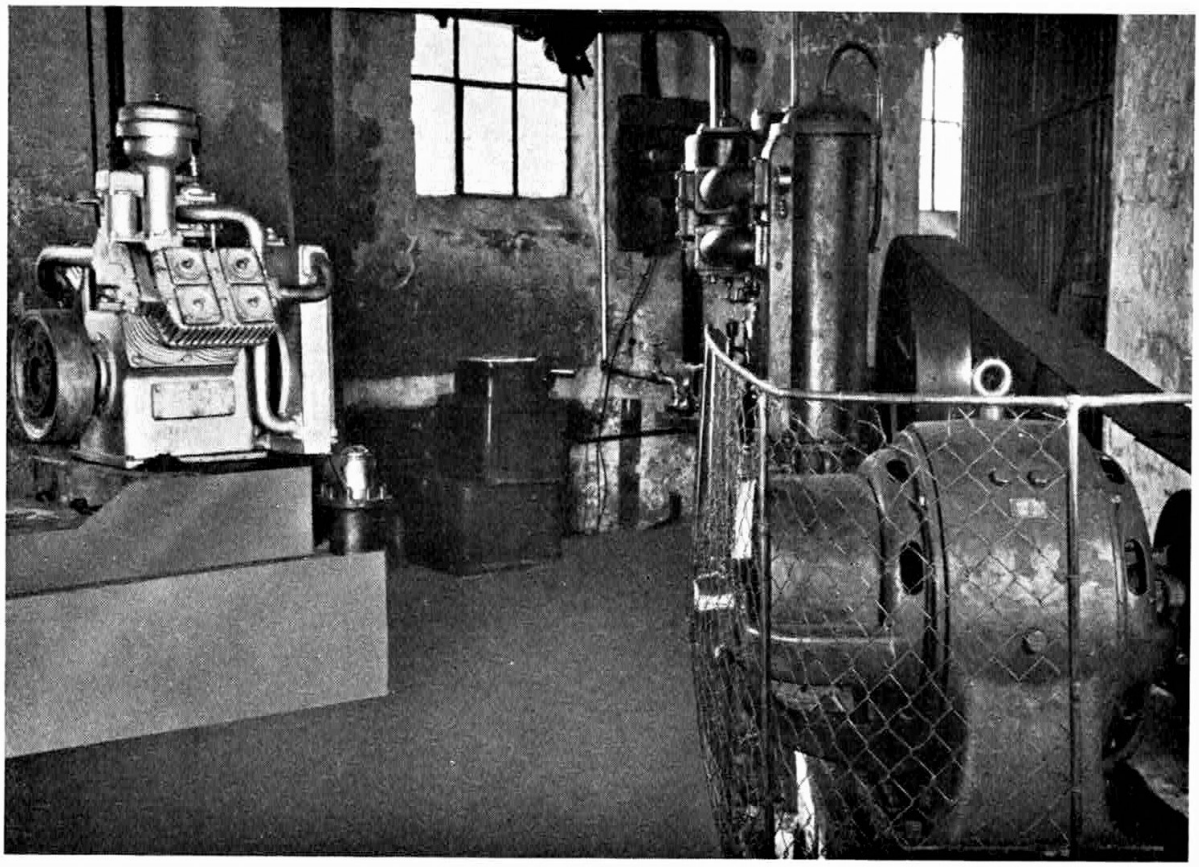
Afdeling af Maskinværkstedet.

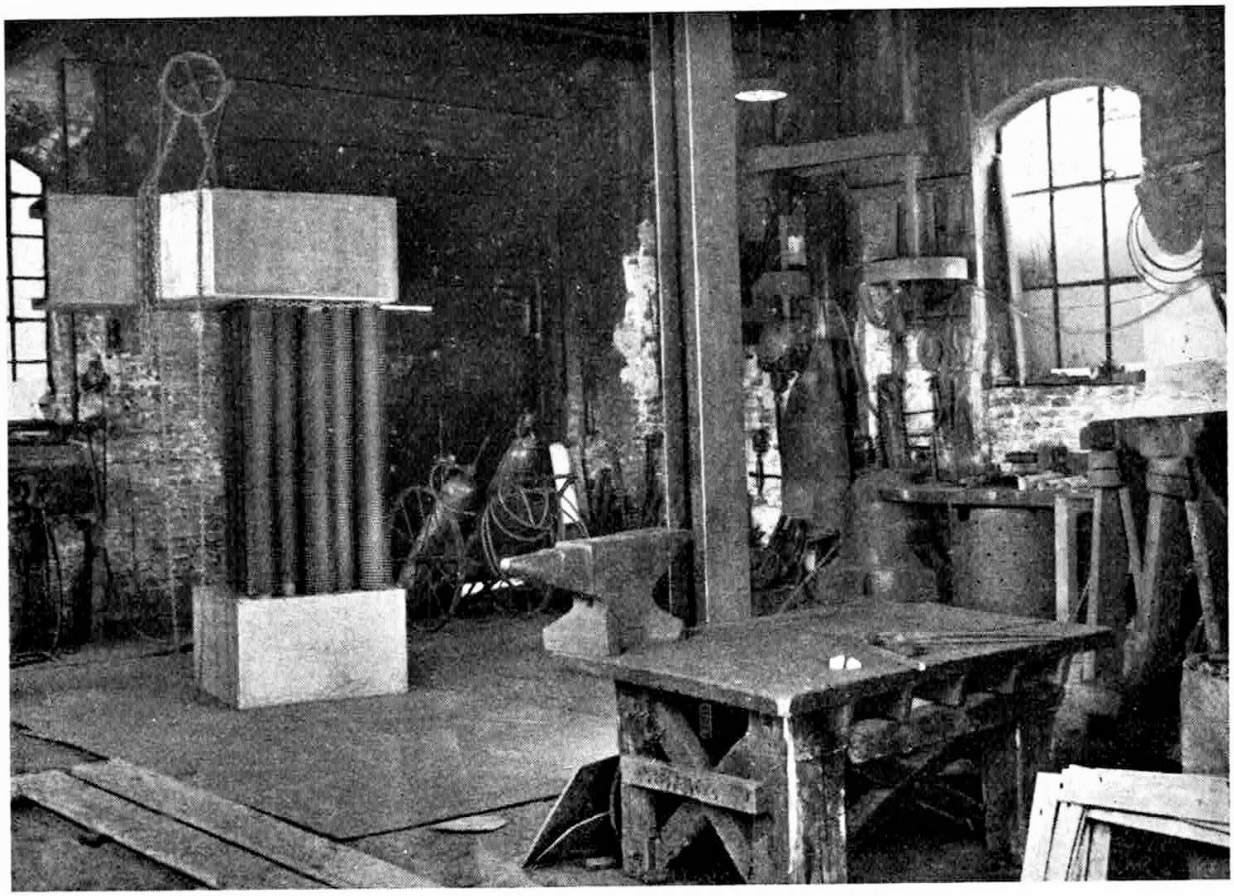
Afdeling af Maskinværkstedet.

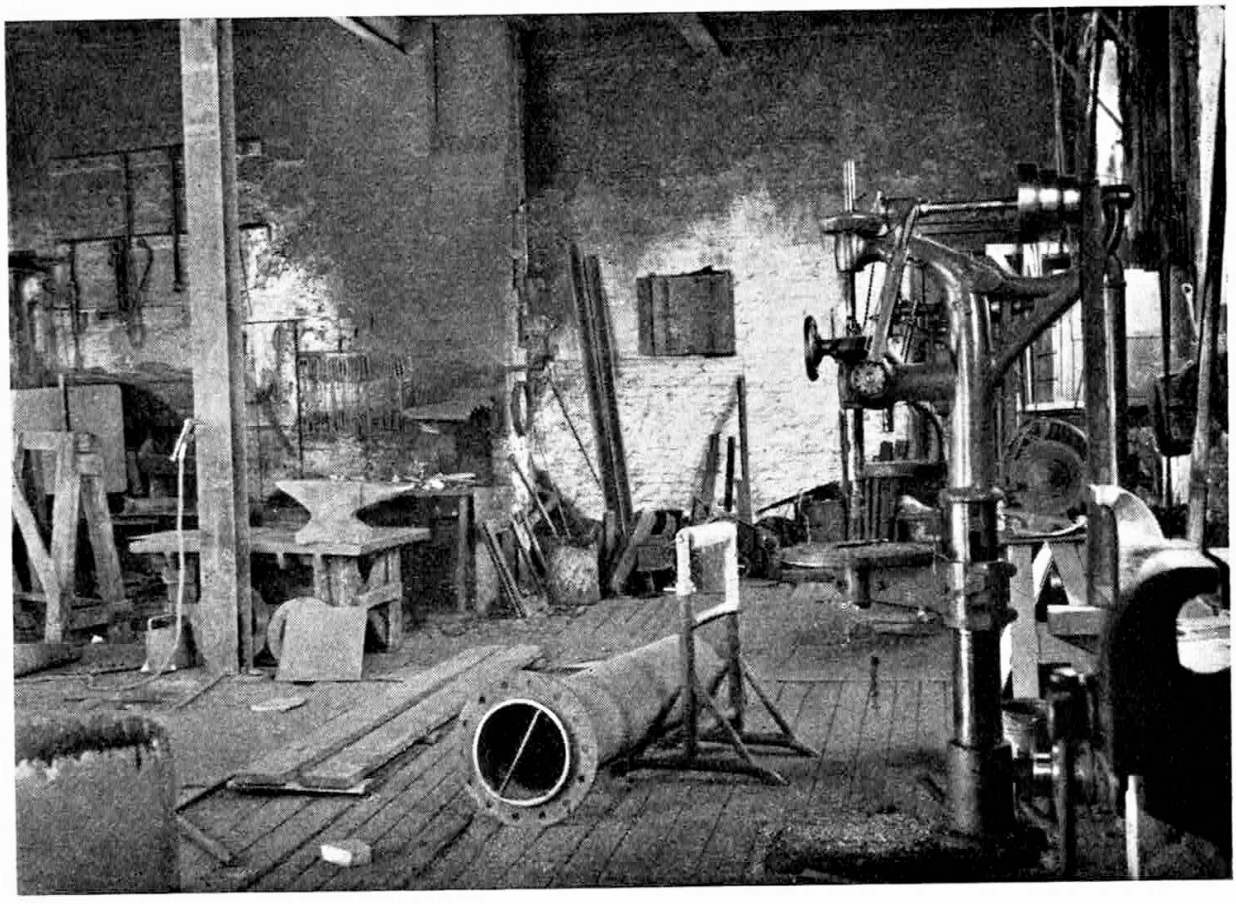
Afdeling af Maskinværkstedet.

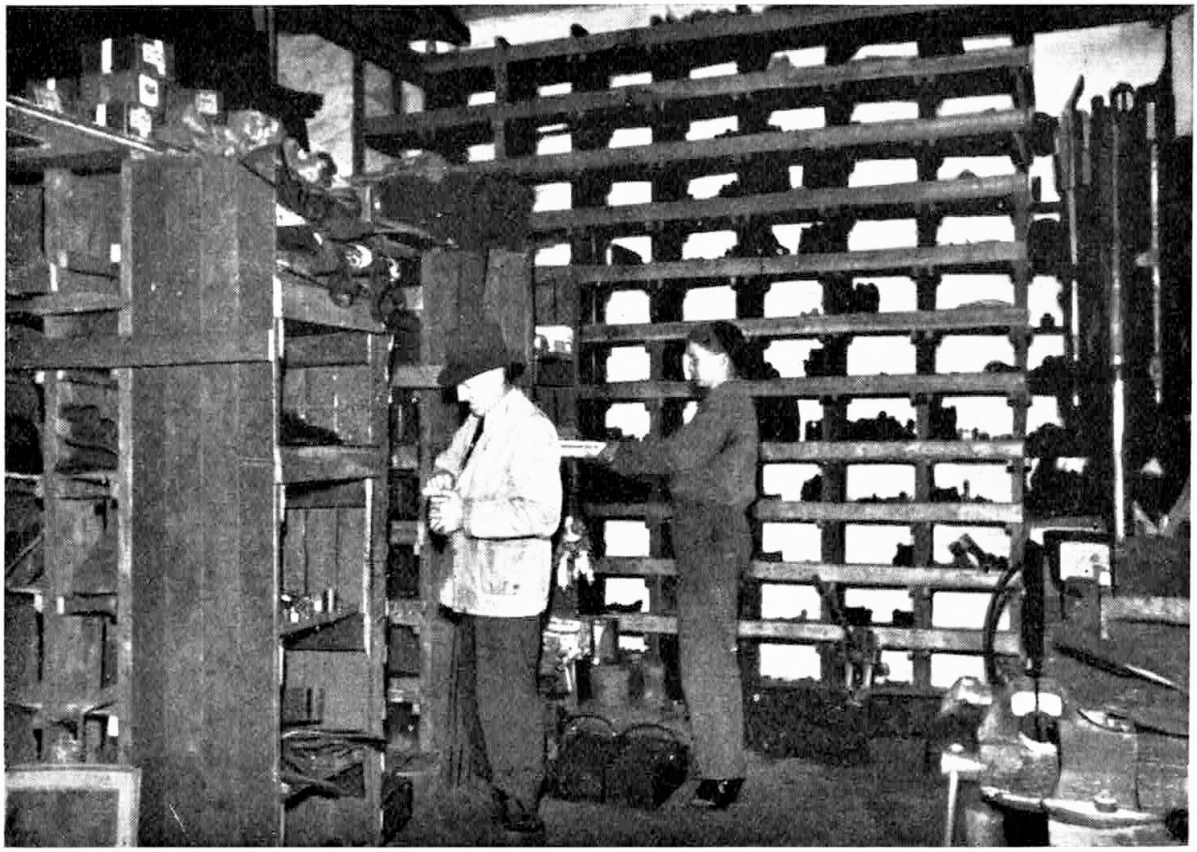
Kompressoranlægene.

Afdeling af Kedelsmedien.

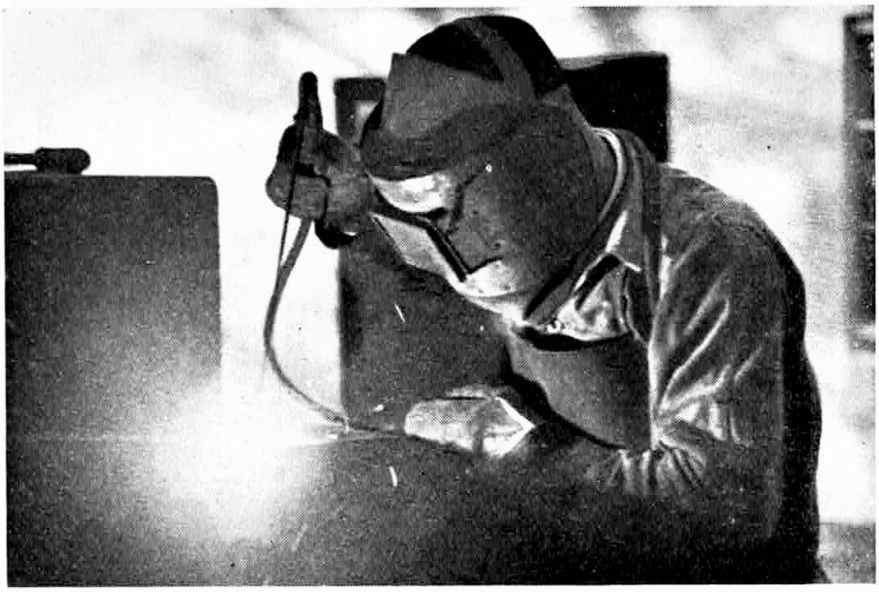
Afdeling af Kedelsmedien.

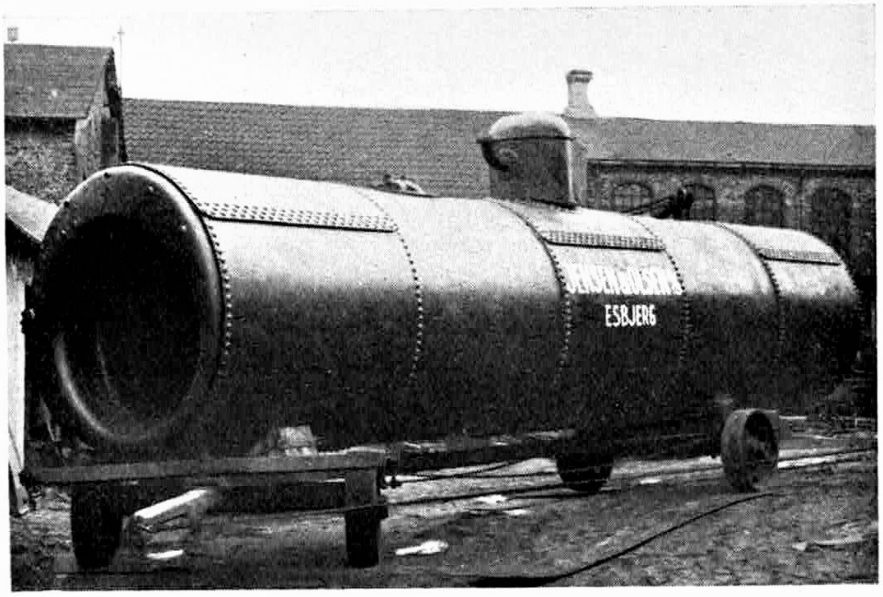
Afdeling af Magasinet.

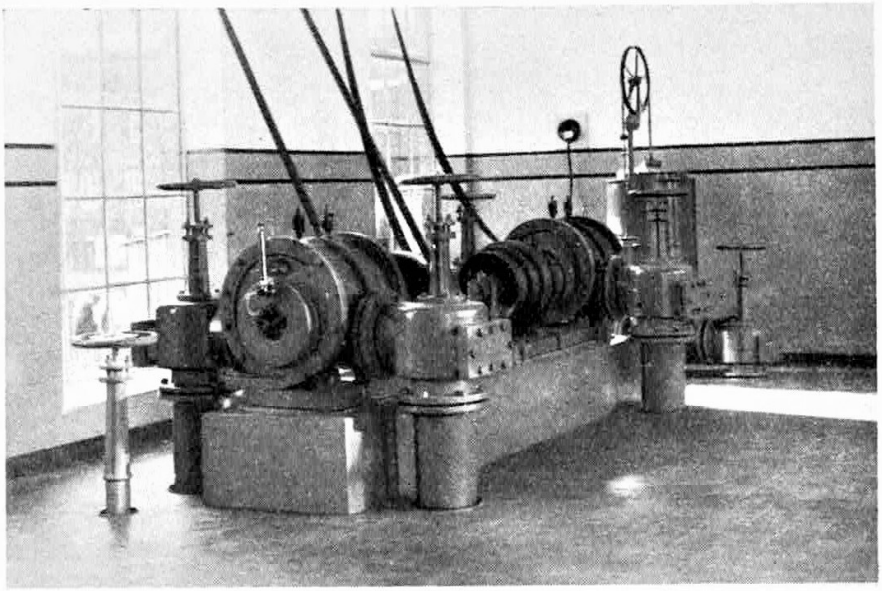
Værktøjsmagasinet.

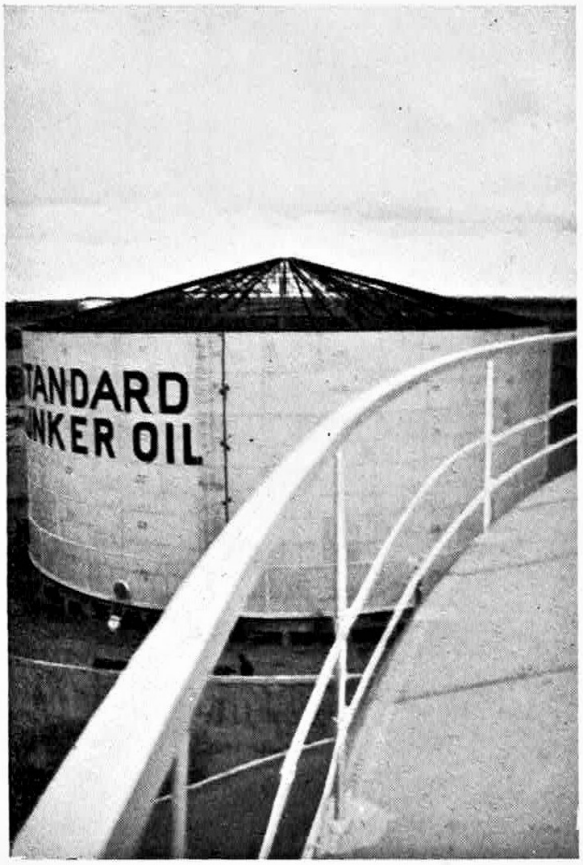
Elektrisk Svejser.

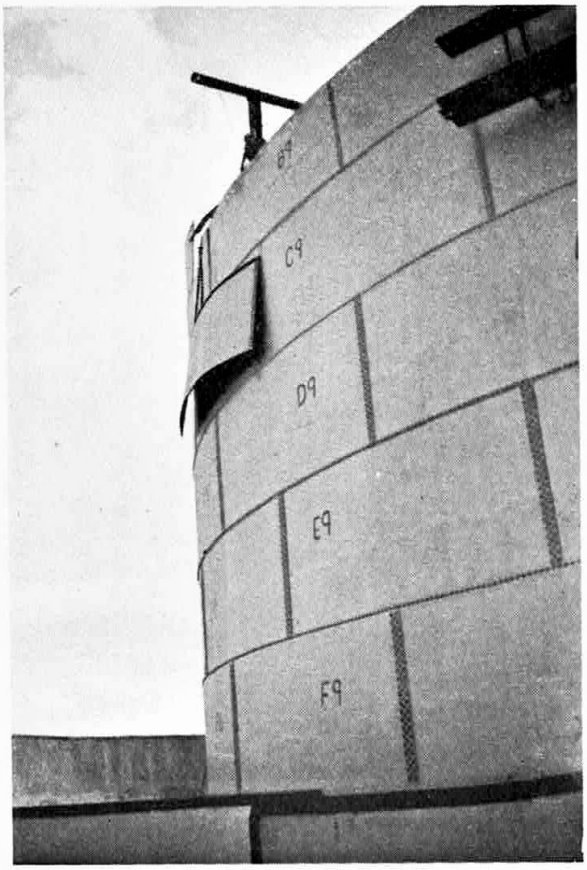

80 m² kornisk Dampkedel.

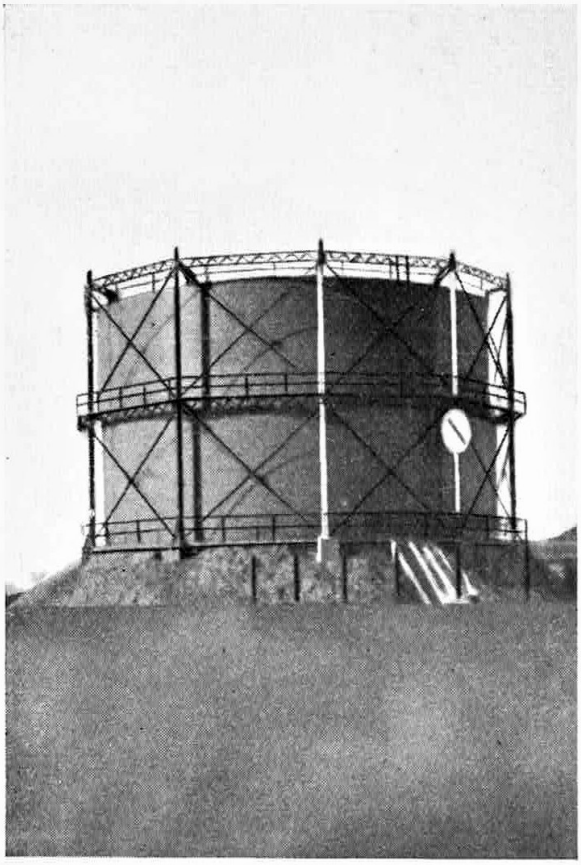

Exhaustor til Gasværk.

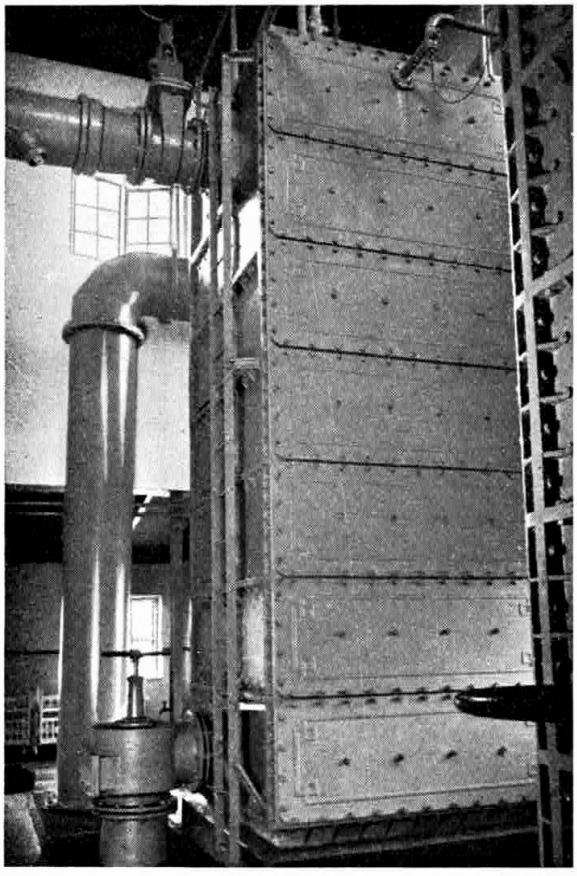

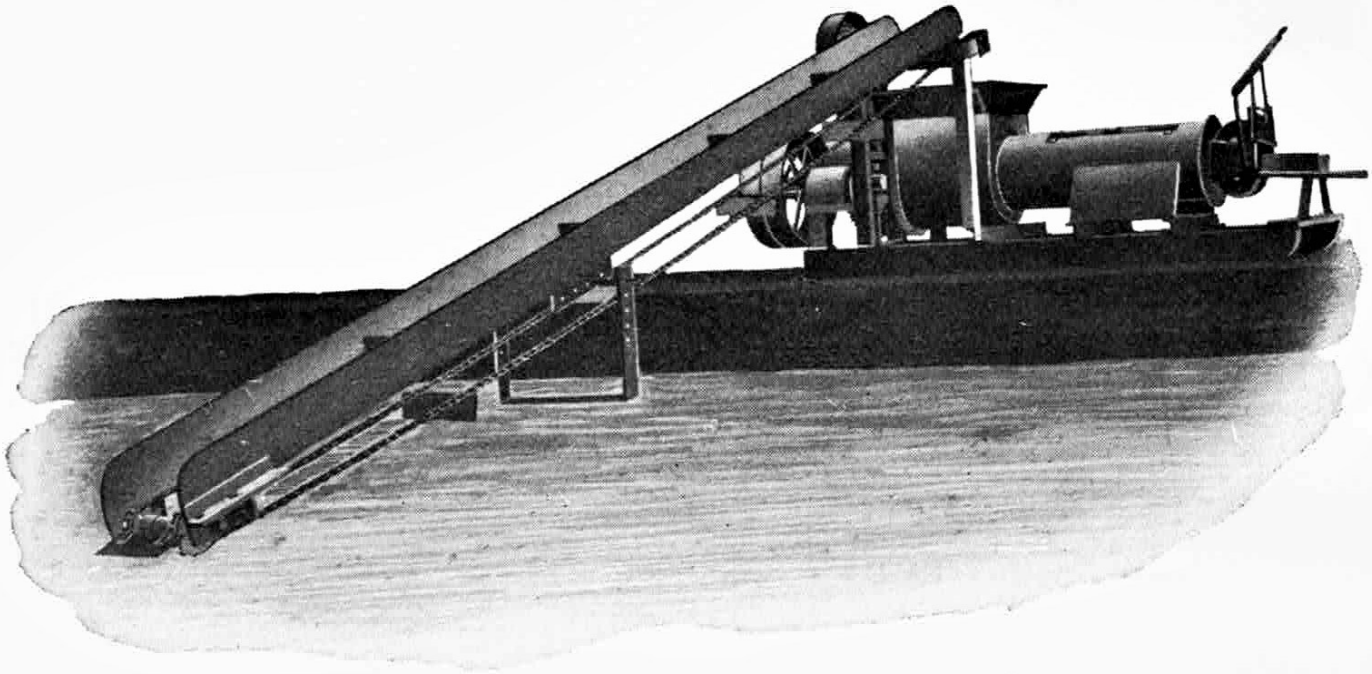

5600 m³ Oliebeholder under Bygning.

4000 m³ Gasbeholder.

Reuter Køler.

Tørvepresser.